

Nr 103

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändrad organisation av televerket; given Stockholms slott den 31 mars 1967.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Olof Palme

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framläggs förslag till ny organisation för televerket. Inom centralförvaltningen avses verksamheten — under den kollegialt beslutande lekmannastyrelsen och generaldirektören — uppdelad på sex huvudavdelningar, nämligen driftavdelningen, projekteringsavdelningen, utvecklingsavdelningen, ekonomiavdelningen, administrativa avdelningen och industriavdelningen. Under driftavdelningen skall enligt förslaget finnas fyra teledistrikt med sammanlagt tjugoen teleområden och sex radio-fjärrnätsoområden. Teleområdena skall svara för den löpande driften av lokal- och närnät med tillhörande stationer samt radio-fjärrnätsoområdena för den löpande driften av fjärrnät- och radioanläggningar. Under driftavdelningen skall vidare sortera en regionalt verksam byggnadsavdelning, som har att svara för större anläggningsprojekt. Den regionala förråds- och materielverksamheten, som föreslås uppdelad på fyra förrådsområden, avses underställd ekonomiavdelningen. Under industriavdelningen — vars uppgifter motsvarar dem som i nuvarande organisation åvilar verkstadsbyrån — skall slutligen sortera produktionsverksamheten vid televerkets verkstäder. Den nya organisationen avses i princip genomförd med ingången av år 1968.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms
slott den 31 mars 1967.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Palme, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändrad organisation av televerket* och anför.

I. Inledning

1. Utredningsarbetet m. m.

För att verkställa en översyn av televerkets centrala och regionala organisation tillsatte telestyrelsen genom beslut den 9 juli 1963 en särskild utredning, kallad 1963 års organisationsutredning. Resultatet av dennas överväganden har redovisats i ett den 1 december 1965 dagtecknat betänkande »Televerkets organisation, central och regional förvaltning» (tryckt i televerkets författningssamling serie A: 18). På grundval av betänkandet och de yttranden däröver, som televerket inhämtat från olika myndigheter och organisationer, har verket slutligt utformat sitt organisationsförslag. Detta har med skrivelse den 21 juni 1966 underställts Kungl. Maj:t för godkännande. Förslaget, vilket i allt väsentligt överensstämmer med utredningens förslag, syftar till att skapa en organisation, som bättre än den nuvarande svarar mot den expanderande verksamhetens och den tekniska utvecklingens krav. Det kännetecknas av strävandena att i såväl central som regional instans sammanföra funktionellt likartad verksamhet, att åstadkomma en klarare ansvarsfördelning och skapa förutsättningar för en längre gående delegering av befogenheter samt att utforma organisationen på ett sätt, som medger en effektivare ekonomisk planering och uppföljning. Inom centralförvaltningen föreslås den nuvarande byråorganisationen ersatt med en ordning, där verksamheten fördelas på ett antal huvudenheter. Inom den regionala förvaltningen förordas bl. a. en sammanföring av de nuvarande teletekniska och

radiotekniska distriktsförvaltningarna (driftavdelningen resp. radioavdelningen) i en gemensam distriktsorganisation. — På grundval av skrivelsen och i anslutning därtill redovisat kompletterande utredningsmaterial lämnas i det följande en närmare redogörelse för innebörden av televerkets förslag.

Utöver den remissbehandling, som televerket självt ombesörjt, har ytterligare ett antal myndigheter och organisationer beretts tillfälle att yttra sig över televerkets organisationsförslag. De instanser, som i anslutning till verkets och Kungl. Maj:ts remisser inkommit med utlåtanden, är överbefälhavaren, postverket, statens järnvägar, luftfartsverket, statskontoret, riksrevisionsverket, domänstyrelsen, kommerskollegium, statens vattenfallsverk, överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap, civilförsvarsstyrelsen, beredskapsnämnden för psykologiskt försvar, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, vidare Landsorganisationen i Sverige, Svenska kommunförbundet, Svenska stadsförbundet, Sveriges grossistförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges redareförening och Sveriges Radio AB. Till televerket har yttranden även inkommit från Statstjänstemannaförbundet, Svenska teleförbundet, Svenska teletjänstemännens förening, Sveriges arbetsledareförbund, Sveriges civilingenjörsförbund (genom dess lokalavdelning vid televerket), Televerkets ingenjörers SR-sektion samt Televerkets tjänstemannaförbund.

2. Televerkets nuvarande organisation och uppgifter

Televerket är ett affärsdrivande verk. Enligt sin instruktion av den 3 december 1965 (nr 842) skall det handha trafiken på de statliga teleanläggningar, som är underställda verket, och fullgöra de övriga uppgifter som åläggs det. I verksamheten ingår i första hand att svara för telefon-, telegraf- och telextrafiken. Härvidlag har televerket att — förutom trafikavveckling och därmed förenad kundverksamhet — ombesörja anläggning och drift av förbindelsenät samt av telefon-, telegraf-, telex-, överdrags- och förstärkarsstationer, handha installation och underhåll av abonnentanläggningar etc. Verksamheten innefattar vidare radorörelsen. I fråga om denna har televerket att för rundradioverksamhetens behov ombesörja anläggning och drift av radio- och televisionstationer och av det för programöverföringen till dessa erforderliga förbindelsenätet samt svara för avstörningsverksamhet och licensuppbörd. I radorörelsen ingår i övrigt uppgifter sammanhängande med den s. k. kommersiella radiotrafiken. Hit är bl. a. att hänföra radiotelefon- och radiotelegraftrafiken med utlandet samt sjöfarts- och luftfartsradion. En särskild verksamhetsgren utgör verkstadsrörelsen, som f. n. omfattar fyra verkstäder, vartill under nästa år kommer två nya verkstäder.

Produktionsprogrammet upptar olika slags stations-, abonnent- och linjemateriel.

Televerket leds av en styrelse. Ledamöter av denna är en generaldirektör, som är styrelsens ordförande, och fem andra ledamöter, som Kungl. Maj:t utser särskilt. Generaldirektören är chef för verket. Vidare har detta en överdirektör, som är generaldirektörens ställföreträdare. I beslutshänseende gäller att styrelsen avgör viktigare författningsfrågor, viktigare frågor om organisation, arbetsordning och tjänsteföreskrifter, frågor om förslag till anslagsframställning hos riksdagen och frågor i övrigt av större ekonomisk betydelse, vidare andra frågor som generaldirektören hänskjuter till styrelsen. Ärende, som inte skall beslutas av denna, avgörs i princip av generaldirektören. I arbetsordning eller genom särskilt beslut kan dock överlämnas åt annan tjänsteman än generaldirektören att avgöra ärende eller viss grupp av ärenden, som inte är av den art att prövningen bör ankomma på generaldirektören.

Inom televerket finns åtta byråer, nämligen driftbyrån, ekonomibyrån, förrådsbyrån, försvarsbyrån, personal- och kanslibyrån, radiobyrån, tekniska byrån och verkstadsbyrån. Av dessa förestås driftbyrån av överdirektören, ekonomibyrån av en ekonomidirektör, förrådsbyrån av en förrådsdirektör, försvarsbyrån av en byråchef, personal- och kanslibyrån av en personaldirektör, var och en av radiobyrån och tekniska byrån av en teknisk direktör samt verkstadsbyrån av en verkstadsdirektör. I fråga om de olika byråernas verksamhet och organisation gäller i huvudsak följande.

Driftbyrån handlägger ärenden angående den trafikala driften samt underhållet av telefon-, telegraf- och telexanläggningar inom lokal- och närdänet och till viss del även inom fjärrnätet, vidare frågor rörande anläggningsverksamhetens och försäljningsverksamhetens bedrivande. I uppgifterna ingår att behandla frågor rörande stationsområdesindelningen samt stationernas fördelning på taxeområden och taxegrupper, behovet från servicesynpunkt av nya eller utökade anläggningar, driftpersonalens storlek och disposition, ackordsfrågor och tekniska arbetarskyddsfrågor ävensom att svara för inköp, byggande och underhåll av för driften erforderliga fastigheter och att bedriva rationaliseringsverksamhet.

Ekonomibyrån handlägger allmänna finansiella och ekonomiska frågor för televerket, uppbörds-, kassa-, räkenskaps- och revisionsärenden, statistik-, data- och kontorsrationaliseringsärenden, taxefrågor samt ärenden rörande framställningar om investeringsanslag — utom såvitt avser radioverksamheten — och om televerkets driftstat. Verkets externa och interna informationsverksamhet ankommer på byrån, som också har ansvaret för relationerna med internationella sammanslutningar på teleområdet samt bereder frågor rörande avtal med utländska teleförvaltningar.

Förrådsbyrån utövar ledning och tillsyn av förrådsrörelsen inom verket. I anslutning härtill handlägger den ärenden rörande lagerdimensionering, planering och verkställande av inköp avseende materiel, inventarier m. m., försäljning av kasserad materiel samt inköp, byggande och underhåll av förrådsfastigheter etc. Den svarar vidare för redigering och tryckning av rikstelefonkatalogen.

Försvarsbyrån svarar för planläggning av televerkets verksamhet och organisation i krig samt för handläggning av ärenden rörande driftvärn och civilförsvar. Den fungerar också som kontaktorgan vid planering av teleanläggningar för totalförsvarets olika myndigheter och organisationer.

Personal- och kanslibyrån handlägger ärenden angående huvudgrunderna för televerkets organisation, allmänna förvaltningsföreskrifter för televerket, allmänna och löpande personalärenden, verkets personalstatförslag, kollektivavtalsfrågor, rekryterings-, utbildnings-, företagsnämnds- och personalvårdsfrågor samt juridiska ärenden.

Radiobyrån svarar för planering, anläggning, underhåll och drift av televerkets radioanläggningar. I arbetsuppgifterna ingår att upphandla stationsutrustningar, att utföra tekniskt utvecklingsarbete och tekniska undersökningar för verkets radioverksamhet, att handlägga ärenden rörande driftpersonalens storlek och disposition etc. Byrån har vidare att svara för medelsdispositionen för de olika grenarna av verkets radiorörelse, att handlägga framställningar om investeringsanslag för ljudradio och television samt rundradiolicensfrågor. Den har också att svara för ärenden angående tillstånd att nyttja radioanläggningar och radiofrekvenser för olika ändamål, internationella radioärenden etc.

Tekniska byrån svarar bl. a. för utveckling och konstruktion av utrustningar för abonnentanläggningar, telefon-, telegraf-, överdrags- och förstärkarstationer samt av materiel för linje- och nätutbyggnad ävensom utveckling av kabelanläggningar. På byrån ankommer vidare att handha planering och projektering av stations- och fjärrförbindelseanläggningar samt större abonnentanläggningar, teknisk planering av telenätens överföring till automatisk drift ävensom vissa utrustningsanskaffningar. Huvuddelen av underhållsuppgifterna avseende fjärrnätet åvilar också tekniska byrån. Denna skall slutligen bedriva forskning inom teletrafikområdet samt utföra bl. a. teletekniska, elektroakustiska, fysikaliska och mekaniska laboratorie- och andra provningar, utredningar etc.

Verkstadsbyrån, som är förlagd till Nynäshamn i anslutning till televerkets huvudverkstad, svarar för verkstadsdriften. Den intar en i förhållande till den centrala förvaltningen i övrigt relativt självständig ställning och har egna organ för de med verksamheten förenade driftmässiga och tekniska uppgifterna, egen ekonomisk förvaltning, personaladministration, materieförsörjning, byggnadsverksamhet och fastighetsförvaltning.

Den regionala verksamheten är uppdelad på en driftavdelning för telefon-, telegraf- och telexväsendet, en förrådsavdelning för förrådsverksamheten, en radioavdelning för radioväsendet, en verkstadsavdelning för verkstadsrörelsen, en byggnadsavdelning för viss anläggningsverksamhet samt en dataavdelning för databehandling.

Driftavdelningen är uppdelad på sex distrikt med distriktsförvaltningarna — benämnda distriktsbyråer — förlagda till Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Gävle och Sundsvall. Varje distrikt förestås av en distriktschef, som är direkt underställd generaldirektören. Distriktsbyråerna är f. n. organiserade med hänsyn till den tidigare uppbyggnaden av distriktens lokalförvaltning. Denna har utgjorts av centralstationsområden för trafikärenden och linjesektioner för tekniska uppgifter. Genom automatiseringen av telefontrafiken och utvecklingen i övrigt inom telekommunikationernas område har emellertid de tekniska och trafikala arbetsuppgifterna fått ett allt

närmare samband, och sedan år 1962 har en organisatorisk omläggning ägt rum av innebörd att centralstationsområden och linjesektioner förs samman i ett färre antal s. k. teleområden vartdera med ett telekontor som ledningsorgan och en teledirektör som chef. Genom omläggningen — vilken blir helt genomförd i april 1967 — kommer de 108 centralstationsområden och 28 linjesektioner som fanns år 1962 att ersättas av 21 teleområden.

Förrådsavdelningen, som är underställd chefen för förrådsbyrån, svarar för lagerhållning och distribution av materiel åt främst driftavdelningen. Landet är indelat i fem förrådsområden, som har sina förrådskontor förlagda till resp. Stockholm, Göteborg, Nässjö, Gävle och Sundsvall. Inom varje förrådsområde finns ett huvudförråd och tre till sex distributionsförråd. Härtill kommer ett stort antal mindre ortsförråd, som är utspridda över hela landet och som sorterar under driftavdelningen.

Radioavdelningen, som är underställd chefen för radiobyrån, omfattar sju radiosektioner samt en fristående rundradiostation (Borlänge). Som ledningsorgan har radiosektionerna särskilda ingenjörskontor, vilka är belägna i resp. Stockholm, Göteborg, Malmö, Grimeton, Motala, Sundsvall och Luleå.

Verkstadsavdelningen, som lyder under chefen för verkstadsbyrån, innefattar verkstäder i Nynäshamn, Vänersborg, Sundsvall och Göteborg. Inom ett dotterbolag till televerket håller två verkstäder på att anläggas i Kristinehamn och Skellefteå med beräknad idrifttagning under år 1968.

Byggnadsavdelningen, som är direkt underställd generaldirektören, har till huvudsaklig uppgift att utföra sådana förbindelseanläggningar (fjärrkablar och förstärkarstationer m. m.), vilka främst på grund av sin storlek inte lämpligen kan utföras av distrikten. Det centrala förvaltningsorganet inom avdelningen — byggnadskontoret — är beläget i Stockholm.

Dataavdelningen, som är underställd chefen för ekonomibyrån, innefattar datacentraler i Stockholm och Göteborg.

En tablå över televerkets nuvarande organisation torde få fogas till statsrådsprotokollet som *Bilaga 1*.

Antalet anställda vid televerket uppgick i februari 1967 till ca 40 100. Härav var 2 900 knutna till centralförvaltningen, 29 800 till driftavdelningen med tillhörande lokalförvaltning, 1 500 till byggnadsavdelningen, 1 200 till förrådsavdelningen, 1 400 till radioavdelningen, 2 900 till verkstadsavdelningen och 400 till dataavdelningen.

I fråga om finansieringen av den av televerket bedrivna verksamheten gäller att verket skall med egna inkomster bestrida sina driftutgifter. Kungl. Maj:t fastställer årligen efter förslag av verket driftstat för detta, vilken uppftar dels de beräknade inkomsterna i form av olika slags tele- och licensavgifter, dels de beräknade utgifterna för avlöningar och omkostnader även som avsättningar till värdeminskningsskonton. Den senast fastställda driftstaten avseende budgetåret 1966/67 balanserar på ett belopp om 2 240 milj. kr. Televerkets investeringar finansieras över kapitalbudgeten i riksstaten. Det av verket disponerade statskapitalet utgjorde den 30 juni 1966 ca 1 760 milj. kr.

II. Televerkets organisationsförslag

1. Allmänt om behovet av och principerna för en ändrad organisation

Utvecklingen inom teleområdet

Som bakgrund till organisationsförslaget har televerket lämnat en närmare redovisning av den utveckling, som ägt rum inom teleområdet under de tjugofem år som nuvarande organisation bestått. Under perioden har en automatisering skett av praktiskt taget all telefontrafik. Samtidigt härmed har en kraftig expansion ägt rum, som bl. a. inneburit att antalet telefonapparater fyrdubblats och antalet inländska rikssamtal åttadubblats. Radioområdet uppvisar en motsvarande expansion, där rundradion från att år 1940 ha omfattat ett enda ljudradioprogram med bristfällig täckning utvecklats till att i dagens läge ha hela landet täckande nät av sändarstationer för tre ljudradioprogram och ett televisionsprogram.

Parallellt med tillväxten av telenätet och teletrafiken har en intensiv utveckling ägt rum inom hela telekommunikationsområdet. Bl. a. har tillkommit avancerade kopplingssystem och bärfrekvenssystem för allt större överföringskapaciteter. Dessutom har radiotekniken fått användning inom allt flera verksamhetsområden.

Av de prognoser, som televerket framlagt för utvecklingen inom teleområdet fram till år 1980, framgår att en fortsatt expansion kan väntas av telefonrörelsen. Antalet anslutna telefonapparater beräknas således komma att fördubblas till angivna tidpunkt. Vidare kan förutses ett snabbt stigande behov av dataöverföring i telenäten och en fortsatt utbyggnad av telenätet. Inom radioområdet kan räknas med ett fortsatt ianspråktagande av högre frekvenser och tillkomsten av nya system för radiokommunikation och radionavigation. För rundradion förutses en ökning av programverksamheten för såväl ljudradio som television och därmed ett ökat behov av nya sändarstationer och programförbindelser.

Till den angivna utvecklingen — som närmare redovisas i organisationsutredningens betänkande s. 28—51 — måste hänsyn tas vid bedömningen av televerkets organisationsfråga.

Brister i nuvarande organisation

Televerket och dess organisationsutredning har konstaterat brister i verkets nuvarande organisatoriska uppbyggnad och sätt att fungera. Dessa brister sammanhänger nära med att verksamheten till omfattning och art väsentligt förändrats sedan tillkomsten av nuvarande organisation.

Såvitt avser den centrala ledningen gäller exempelvis f. n., att cheferna

för åtta byråer, för driftavdelningens sex distrikt samt för byggnadsavdelningen är direkt underställda generaldirektören. Uppgiften att leda och samordna verksamheten vid femton underställda organisationsenheter har genom verksamhetens successiva tillväxt blivit alltmer krävande. En betydande delegering till olika byråer av ansvaret för den centrala ledningen av driftavdelningens verksamhet har därför kommit till stånd. På ekonomiområdet har sålunda ledningsuppgifter delegerats till ekonomibyrån och på personalområdet till personal- och kanslibyrån. I fråga om planering, projektering, anläggning och drift har ledningsuppgifter fördelats på tekniska byrån och driftbyrån etc.

Med den angivna ansvarsfördelningen begränsas möjligheterna till en effektiv central ledning av den regionala verksamheten. Därmed följer också ett omfattande och tidsödande samrådsförfarande mellan de olika byråerna inom den centrala förvaltningen. Från den regionala förvaltningens synpunkt innebär ansvarsuppdelningen, att distriktcheferna i många väsentliga ärenden får ta direktiv från skilda byråer, vilket innebär stora olägenheter. Allmänt gäller om den tillämpade ordningen, att den försvårar en ändamålsenlig delegering av arbetsuppgifter från den centrala till den regionala förvaltningen.

En allvarlig brist med den nuvarande ärendefördelningen inom den centrala förvaltningen anges vidare vara, att likartad verksamhet i alltför stor utsträckning bedrivs på flera byråer. Sålunda handläggs driftfrågor inom såväl driftbyrån och tekniska byrån som radiobyrån. De härmed förenade olägenheterna är särskilt framträdande i fråga om driften av fjärrnätet. Uppgifterna är härvidlag uppdelade mellan driftbyrån och tekniska byrån såvitt avser den kabelbundna delen av fjärrnätet, medan radiobyrån är närmast ansvarig i fråga om radiolänknätet.

På motsvarande sätt förekommer verksamhet avseende projektering av tekniska anläggningar inom samtliga de tre angivna byråerna. Med hänsyn till det starka tekniska samband, som råder mellan de flesta utrustningar i telenätet, innebär detta olägenheter av såväl teknisk som ekonomisk art.

Utvecklingsverksamhet och till denna hörande laborativ verksamhet bedrivs på flera avdelningar inom tekniska byrån och radiobyrån. Kopplings-teknisk utveckling sker vid tekniska byråns stationsutvecklingsavdelning, utveckling avseende kabelbunden transmissionsteknik vid tekniska byråns transmissionsavdelning samt utveckling inom det radiotekniska området, innefattande trådlös transmissionsteknik, vid radiobyråns avdelning för allmän radioteknik. Bl. a. med hänsyn till det nära sambandet mellan transmissions- och kopplingstekniken överhuvud bedöms den ifrågakvarande uppdelningen vara mindre lämplig.

Inköpsverksamhet bedrivs inom den centrala förvaltningen av främst förrådsbyrån, tekniska byrån och radiobyrån. Televerksamhetens starka expansion under senare år har medfört ett ökat behov av inköpsexpertis. Möjlig-

heterna att utnyttja sådan expertis, att samordna inköpen och att effektivisera inköpsrutinerna försvåras med den nuvarande ordningen.

Utbildningsområdet företer en på samma sätt splittrad bild i ansvars- och uppgiftshänseende. Personal- och kanslibyrån svarar visserligen för en viss administrativ samordning, men i övrigt saknas ett centralt sammanhållande organ för den omfattande utbildningsverksamheten. — En brist är också, att det — särskilt inom telefon- och telegrafrörelsen — saknas ett enhetligt och ändamålsenligt system för ekonomisk planering och uppföljning. Detta försvagar ledningens möjligheter att styra verksamheten och att i alla instanser skapa det önskvärda kostnadstänkandet.

Även inom den regionala förvaltningen är likartade verksamheter uppdelade på skilda organisationsenheter. Olägenheterna härav gör sig gällande inom flera områden men är särskilt påtagliga i fråga om fjärrnätstriften. Sålunda åvilar driften av telefon- och telegrafanläggningarna — inkl. den kabelbundna delen av fjärrnätet — driftavdelningen, medan driften av radioanläggningarna — inkl. i fjärrnätet ingående radiolänklinjer — ankommer på radioavdelningen. Denna uppdelning försvårar bl. a. ett effektivt utnyttjande av den tekniska driftpersonalen. Den begränsar också möjligheterna för de regionala organen att på ett ändamålsenligt sätt övervaka och styra fjärrnätets verksamhet. — En påtaglig olägenhet är den bristande överensstämmelsen mellan gränserna för förrådsområden och driftavdelningens distrikt samt mellan gränserna för de sistnämnda och civil- och militärområden.

Principer för utformningen av en ny organisation

Televerket understryker angelägenheten av att organisationen anpassas såväl till nuvarande verksamhet som till den väntade utvecklingen. Av särskild vikt anses vara att organisationen ges en utformning som befrämjar rationalisering inom verket. De med telefonrörelsens automatisering sammanhängande rationaliseringsvinsterna är i det närmaste uttagna. Rationaliseringssträvandena måste nu intensifieras och inriktas på nya lönsamma objekt för att televerket i fortsättningen skall kunna begränsa personalökningen, ge en god service och samtidigt hålla låga taxor. Bland betydelsefulla rationaliseringsmöjligheter, som särskilt måste beaktas vid organisationens utformning, nämnes mekanisering av administrativa processer inom främst områdena drift, anläggning, försäljning och ekonomi. Vidare måste behovet beaktas av en långtgående rationalisering inom alla områden av den personalkrävande fältverksamheten.

I sitt organisationsförslag har televerket liksom dess organisationsutredning eftersträvat en *samordning av funktionellt likartade verksamheter*. I sammanhanget framhålls att i de fall ett starkt funktionellt samband råder mellan vissa aktiviteter och särskilda motiv för en icke-funktionell indelning — exempelvis en objektsmässig indelning — saknas, blir fördelarna med en

funktionell samordning väsentliga. Utöver ett bättre personalutnyttjande och en enhetlig ärendebehandling erhålls klarare ansvarsgränser, ett minskat behov av samråd och ökade möjligheter till optimal delegering. En organisatorisk gruppering av verksamheten inom televerkets centrala förvaltning från denna utgångspunkt leder till att man får vissa enheter, vilkas huvudsakliga uppgift är av linjekaraktär, och andra enheter, vilkas uppgifter väsentligen är av konsult- eller servicekaraktär. Av linjekaraktär är den operativa verksamheten, dvs. större delen av televerkets fältverksamhet. Av övervägande konsult- eller servicekaraktär är bl. a. den ekonomiska och personaladministrativa verksamheten samt rationaliserings-, projekterings- och inköpsverksamheten.

I organisationsförslaget har vidare eftersträvat en *klar ansvarsfördelning* och ett *särskiljande av chefsansvar och konsultansvar*. Härvidlag understryks att det för att en organisation skall vara effektiv är nödvändigt, att chefer på alla nivåer tilldelas ett klart definierat ansvar — chefsansvar. Detta förutsätter, att verksamheten indelas i klart avgränsade ansvarsområden. Ett odelat chefsansvar konstateras utgöra en förutsättning för att ansvar för olika enheters effektivitet skall kunna krävas. — För de organisationsenheter vilkas verksamhet är av konsult- eller servicekaraktär gäller att de gentemot övriga verksamhetsgrenar tilldelas ett konsultansvar. Detta innebär ansvar för riktigheten av givna råd eller tillhandahållen service.

En annan grundtanke är att åstadkomma en *optimal fördelning av arbetsuppgifter på olika nivåer i organisationen*. Härmed åsyftas en ordning, som innebär att inga uppgifter handläggs på högre nivå än vad som med hänsyn till ärendets art är motiverat. Med en funktionell samordning av likartade verksamheter och därmed förbättrade betingelser för en bestämning av ansvarsområden bedöms en avsevärd delegering av arbetsuppgifter och befogenheter bli möjlig. Därmed kan den centrala förvaltningen avlastas löpande ärenden till förmån för uppgifter av företagsledande karaktär. Därjämte blir lokala förhållanden bättre beaktade vid ärendenas handläggning.

En väl genomförd *ekonomisk planering och uppföljning* är av vital betydelse för verksamhetens effektivitet. För ändamålet krävs en väl genomarbetad programbudgetering och lämpliga hjälpmedel för effektivitetskontroll. Ett till verksamheten väl anpassat system för programbudgetering utgör enligt televerket en förutsättning för kostnadsmedvetande och kostnadsansvar i alla organisationsenheter.

2. Den regionala och lokala organisationen

Den teletekniska och radiotekniska driftorganisationen

Vissa utgångspunkter för televerkets överväganden. Genom lokalnäten ansluts abonnenterna till televerkets telefonstationer. Dessa sammanförs i riktnummerområden (totalt 277), som i sin tur ingår i förmedlingsområden (totalt 46). Telefonstationerna och förbindelserna mellan dessa inom riktnummer- och förmedlingsområden bildar s. k. närnät. Inom varje förmedlingsområde finns en förmedlingsstation, över vilken trafiken med andra förmedlingsområden passerar. En förmedlingsstation är normalt kombinerad med en överdragsstation, som har till uppgift att akustiskt förstärka samtalen. Förmedlingsstationerna och förbindelserna dem emellan bildar det s. k. fjärrnätet. Förbindelserna i detta är som regel utförda i form av bärfrekvensanläggningar, som utgörs av antingen koaxialkablar eller radiolänklinjer. Det kabelbundna fjärrnätet innefattar ca 5 milj. kilometer telefonförbindelser och radiolänknätet ca 3 milj. kilometer sådana förbindelser.

Fjärrnätet utnyttjas även för att tillgodose rundradioverksamhetens behov av programförbindelser, dvs. förbindelser för överföring av ljudradio- och TV-program från de platser där de produceras till sändarstationerna. Sålunda innefattar radiolänknätet ca 10 000 kilometer förbindelser för bildöverföring och ca 20 000 kilometer förbindelser för ljudöverföring. Det kabelbundna fjärrnätet åter rymmer 40 000 kilometer förbindelser för överföring av ljudradioprogram och TV-ljud.

Sett från den nuvarande regionala och lokala organisationens synpunkt innebär de med lokal-, när- och fjärrnäten förenade drift- och anläggningsuppgifterna följande.

De under driftavdelningens sex distrikt sorterande *teleområdena* (21 till antalet), som utgör televerkets lokala förvaltningsenheter på den teletekniska sidan och som ettvarvt av dem normalt innefattar ett eller två förmedlingsområden, svarar i första hand för den löpande trafikavvecklingen och kundverksamheten. Härjämte åvilar dem driften och underhållet av lokal- och närnäten och i väsentliga hänseenden även av fjärrnätet. I fjärrnätets driften ingår dels trafikövervakningsuppgifter, dels underhållet av anläggningarna. Trafikövervakningen med vad den inbegriper av kontrollmätning, omdirigering av trafik vid feltillfällen etc. är knuten till teleområdenas förmedlings- och överdragsstationer och avser telefonförbindelserna i både den kabelbundna delen och radiolänkdelen av fjärrnätet. Fältunderhållet — innefattande reparations- och kopplingsarbeten, felförebyggande åtgärder m. m. — gäller däremot endast den kabelbundna delen av fjärrnätet. För ifrågakvarande arbetsuppgifter finns särskilda fältarbetsgrupper — såsom

regel en i varje teleområde— vilka är knutna till resp. förmedlings- och överdragsstationer. Totalt för hela landet är ca 700 personer sysselsatta med ifrågavarande verksamhet. — I fråga om projekterings- och anläggningsverksamheten är teleområdenas uppgifter mera begränsade. Det är närmast fråga om — förutom abonnentinstallationer — projektering och anläggning av lokalstationer och lokalnät, projektering och genomförande av utbyggnad av närtrafikstationer etc. Vad avser det kabelbundna fjärrnätet — och de hit hänförliga förmedlings- och överdragsstationerna— har teleområdena i stort sett inga uppgifter i projekterings- och anläggningshänseende. Projekteringen handhas härvidlag i princip av centralförvaltningen och anläggnings- och installationsarbetena utförs, i den mån inte leverantörer eller entreprenörer engageras, av den särskilda byggnadsavdelningen.

I sina driftuppgifter särskilt då med avseende på fjärrnätet får teleområdena biträde av *teledistrikten*. Vid distriktsbyråerna finns sålunda särskilt avdelad ingenjörspersonal, som kan utöva arbetsledning och lämna konsult hjälp vid mera komplicerade driftstörningar, verkställa tekniska undersökningar och kontrollmätningar av transmissionsutrustningar etc.

Distriktsbyråernas uppgifter är eljest att allmänt följa upp och analysera verksamheten inom distrikten, svara för allmän driftövervakning, ombesörja trafikplanläggning — innefattande bedömning av trafikvägars dimensionering, trafikens dirigerings etc. — pröva personal-, lokal- och utrustningsbehov inom distrikten, handha utbildningsverksamhet och medverka i introduktion av ny teknik, nya metoder och hjälpmedel etc. samt utöva en allmän samordning i administrations-, personal-, utbildnings-, budget- och försvarsberedskapsfrågor m. m. Distriktsbyråerna svarar även för viss projekteringsverksamhet. Det gäller närmast i fråga om kortare mellanortsförbindelser, större lokalstationer, närtrafikstationer, vissa husbyggnadsföretag etc. Däremot faller såsom nämnts fjärrnätets anläggningar i princip utanför distriktens liksom teleområdenas projekteringsansvar. Någon egentlig egen anläggningsverksamhet svarar distrikten inte för. — I fråga om förhållandet mellan distriktsbyråerna och teleområdena kan allmänt konstateras, att den samordnande och ledande funktion som distriktsbyråerna utövar i åtskilliga hänseenden tar sig uttryck i en relativt långtgående reglering av teleområdenas verksamhet. Det gäller i ekonomiskt och personaladministrativt hänseende, i tjänstetillsättningsärenden, i fråga om förhandsgranskning av teleområdenas arbetsprojekt etc.

På radiosidan handhas de regionala och lokala administrations- och driftuppgifterna av den under chefen för centralförvaltningens radiobyrå sorterande radioavdelningen. Denna omfattar såsom nämnts sju regionala *radiosektioner*, vardera med ett ingenjörskontor såsom ledningsorgan, vidare en fristående rundradiostation (Borlänge). Allmänt kan sägas, att sektionerna för radiosidans del handhar de motsvarande uppgifter, som inom televerkets driftavdelning ankommer på distrikts- och teleområdesförvaltningarna.

Dock gäller att inom radioverksamheten stabs- och ledningsuppgifter i större utsträckning är centraliserade till centralförvaltningen och inom denna till radiobyrån.

De driftuppgifter, som åvilar radiosektionerna, är i första hand det yttre underhållet av radiolänklinjerna med dess system av radiolänkstationer, av ljudradions och televisionens nät av sändarstationer, vidare av luftfarts-, sjöfarts-, abonnemangsradioanläggningar samt av anläggningar för radiotrafik med utlandet. För ifrågavarande övervaknings-, reparations- och inkopplingsuppgifter etc. förfogar radiosektionerna över särskild fältpersonal, som totalt för hela landet uppgår till ca 1 100 man.

För trafikövervakningen har — såsom nämnts i det föregående — teleområdena ansvaret såvitt avser telefoniförbindelserna inom både den kabelbundna delen och radiolänkdelen av fjärrnätet. Beträffande programförbindelserna i de båda delarna av fjärrnätet utövas emellertid trafikövervakningen av de under radiosektionerna sorterande rundradiocentralerna. Sådana finns till ett antal av elva, varav en i Stockholm och de övriga på samma orter som Sveriges Radios distriktskontor. Rundradiocentralerna har bl. a. att motta beställningar om programöverföringar från Sveriges Radio, att undersöka de driftmässiga förutsättningarna för sådana överföringar mellan olika platser och effektuera dem samt först och sist att övervaka pågående överföringar med särskilt aktgivande på driftstörningar och teknisk kvalitet och med möjlighet att vid behov vidta åtgärder för erforderliga justeringar. Centralerna samarbetar fortlöpande med teleområdenas förmedlings- och överdragsstationer, vilka i fråga om de kabelbundna programförbindelserna svarar för de omkopplingar, kontrollmätningar och justeringar av förbindelserna, som krävs innan dessa kan utnyttjas för programändamål. Även då det gäller att komma till rätta med inträffade driftstörningar blir stationernas medverkan nödvändig.

Vad beträffar driftövervakningen av stationsanläggningarna gäller att de större televisionstationerna liksom de större mellanvågsstationerna för ljudradio är bemannade under sändningstid. Övriga rundradiostationer liksom radiolänkstationer och radiofyror för luftfarten etc. är som regel obemannade. För deras del har fjärrövervakning hittills vanligen ordnats med anlåtande av närbelägna lokala telefonstationer med manuell betjäning, vilka för ändamålet utrustats med apparatur för registrering av driftstörningar. Genom den fortgående automatiseringen begränsas emellertid möjligheterna att utnyttja telefonstationerna för angivna uppgift, och detta har lett till att rundradiocentralerna i viss utsträckning börjat användas för ifrågavarande övervakning.

Det kan slutligen nämnas, att radiosektionerna — bortsett från fartygsradiostationer — inte utför något egentligt projekteringsarbete eller anläggnings- och installationsarbete i egen regi.

Olika skäl för en samordnad organisation av radiofjärrnätssverksamheten. Televerket konstaterar, att den organisation som sålunda gäller för den regionala och lokala tele- och radiotekniska verksamheten uppvisar en rad brister. Särskilda olägenheter innebär den ansvarsuppdelning, som råder i fråga om driften av fjärrnätet, där driftavdelningen har ett huvudansvar för den kabelbundna delen och radioavdelningen ett huvudansvar för radiolänkdelen av nätet. Betydande rationaliserings-, effektivitets- och servicevinster kan enligt verket här uppnås genom en samordning av verksamheten.

En sammanföring av fjärrnätstriften och en samordning av denna med radioverksamheten i övrigt ligger allmänt i linje med den tekniska utvecklingen. Den teknik som används i det kabelbundna fjärrnätet — men ej i lokal- och närnäten — blir sålunda alltmer likartad den som förekommer inom radioverksamheten. Härvidlag kan hänvisas till den höggradiga användningen av elektronisk utrustning byggd på radiorörsteknik. Den fortsatta utvecklingen kommer att kännetecknas av en successiv övergång från radiorör till s. k. transistorer, vilket innebär att utrustningarna inom den kabelbundna delen och radiolänkdelen av fjärrnätet byggs upp av än mer likartade komponenter. Angivna förhållanden medför, att man i ökad omfattning kan använda samma slags mättnings- och kontrollanordningar etc. Dessutom skapas successivt förbättrade betingelser för en samutnyttjning av den tekniska drift- och stabspersonalen.

Televerket konstaterar vidare, att det kabelbundna fjärrnätet inte bara tekniskt utan även i drifhänseende erbjuder problem av helt annan art än näten för lokal- och närtrafik. Driftstörningar i fjärrnätet till följd av tekniska fel eller onormal trafikbelastning får sålunda vanligen återverkningar långt utöver de enskilda teleområdenas gränser. Den omdirigering av trafiken och de åtgärder i övrigt som därvid aktualiseras förutsätter nästan regelmässigt ett komplicerat samrådsförfarande, i vilket ofta ett antal andra teleområden samt resp. distriktsbyråer och centralförvaltningen är inbegripna. De vid fjärrnätstriften uppkommande tekniska problemen är också ofta av så komplicerad art, att den expertis teleområdena själva förfogar över inte räcker till. Biträde måste i sådana fall lämnas av distriktsförvaltningarna, i viss mån också av centralförvaltningen.

Televerket har länge känt ett behov att komma till rätta med angivna förhållanden. Man har därvid varit inne på tanken att för det kabelbundna fjärrnätet tillskapa ett antal s. k. bärfrekvenscentraler — närmare bestämt sju — som skulle sortera direkt under distriktsbyråerna. Dessa centraler skulle ha till uppgift att svara för mera kvalificerade reparations-, kontroll- och justeringsarbeten. De skulle lämpligen också handha den trafikövervakning, som f. n. åvilar teleområdenas förmedlings- och överdragsstationer, vidare de trafikdirigerande och trafiksamordnande uppgifter som i anslutning till denna övervakning åvilar teleområdena. Med ett genomförande av

angivna ordning fick dock anstå i avvaktan på resultatet av 1963 års organisationsutrednings överväganden, som bl. a. innefattade möjligheterna till en vidare samordning av fjärrnätstriften.

På radiosidan har televerket haft liknande överväganden. Det har här varit fråga om en överföring till de större av de nuvarande rundradiocentralerna av den fjärrövervakning av radiostationsnätet, som hittills skett med anlåtande av närbelägna lokala telefonstationer med manuell betjäning. Närmare bestämt skulle det gälla fem av rundradiocentralerna, som därvid skulle få benämningen ändrad till radiodriftcentraler. Även i detta fall har man emellertid — med undantag för vissa provisoriska arrangemang — velat avvakta 1963 års organisationsutrednings arbete.

Televerket har vid sina fortsatta överväganden funnit, att väsentliga fördelar står att vinna med att gå ett steg längre och sammanföra de uppgifter, som tänkts ankomma på de angivna bärfrekvens- och radiodriftcentralerna och även vissa ytterligare drift- och underhållsuppgifter.

Genom en sammanföring av de trafikövervakande uppgifter, som f. n. är uppdelade på rundradiocentralerna och teleområdenas förmedlings- och överdragsstationer, till för hela fjärrnätet gemensamma centraler blir det sålunda enligt televerket möjligt att åstadkomma en förenkling av de förfaranden och en samordning av de tekniska åtgärder, som aktualiseras i rundradiosammanhang. Det gäller i fråga om det beställningsförfarande, som f. n. tillämpas då kabelbundna program- och i viss utsträckning även telefoniförbindelser skall tas i anspråk för programöverföringar. Det gäller vidare i fråga om de kontroll-, mättnings- och andra åtgärder, som vidtas i första hand av stationerna innan förbindelserna tillhandahålls rundradiocentralerna men även av dessa innan förbindelserna tas i bruk. Det gäller slutligen beträffande de f. n. komplicerade samrådsförfaranden, som aktualiseras vid driftstörningar, och de tekniska åtgärder som i sådana sammanhang blir nödvändiga. — Till de nya gemensamma centralerna är det också naturligt att överföra den fjärrövervakning av radiostationsnätet, som hittills ombesörjts av manuellt betjänade lokala telefonstationer.

I fråga om antalet sådana gemensamma centraler har televerket funnit, att detta bör hållas så lågt som möjligt. Redan det förhållande att centralerna skall vara bemannade dygnet runt och den omständigheten att de av samordningsskäl bör betjäna relativt stora områden talar för en sådan begränsning. Med hänsyn härtill och till de överväganden i övrigt, som betingat televerkets i det följande redovisade förslag om tillskapande av en lokal förvaltningsorganisation för radio-fjärrnätets verksamheten baserad på landets indelning i sex radio-fjärrnätsområden, har verket kommit fram till ett behov av lika många centraler.

Särskilda vinster uppnås enligt televerket för det fall såväl den tekniska driftkontrollen (alltså inte enbart trafikövervakningen) som det yttre underhållet avseende hela fjärrnätet och radioverksamheten i övrigt organisa-

toriskt sammanförs. En samordnad driftkontroll förutsätts därvid bära anknytas till de nyssnämnda centralerna. Vid dessa blir det möjligt att anordna ett för den kabelbundna delen och radiolänkdelen av fjärrnätet integrerat och på ADB-teknik baserat kontrollsystem, som möjliggör automatisk registrering av kabel- och radiolänkförbindelsers och till dessa anslutna stations- och terminalutrustningars funktionssätt och som ger snabba indikationer om driftstörningar samt de tekniska och trafikala förhållanden som orsakar dem. Förutom en väsentligt effektiviserad driftkontroll medför ett sådant system betydande rationaliseringsvinster genom bortfallet av en mängd manuellt utfört provnings-, kontroll- och mättningsarbete.

Vad angår underhållsarbetet försvåras i nuvarande organisation en samutnyttjning av de för radio- och fjärrnätunderhållet disponibla personalresurserna genom dessas uppdelning på främst radiosektioner och teleområden (ca 1100 man inom de förra och ca 700 man inom de senare), av vilka teleområdena dessutom utgör geografiskt relativt begränsade förvaltningsenheter. De härmed förenade olägenheterna undanröjs emellertid i stort sett vid bifall till förslaget om sammanföring av radio- och fjärrnätverksamheten ute i landet i sex radio-fjärrnätområden. Härtill kommer att samutnyttjningen underlättas genom utvecklingen mot en tillämpning av alltmer likartad teknik i kabel- och radioanläggningar. Till ett rörligare och mera ekonomiskt underhåll kommer också att bidra införandet av den angivna, i väsentliga hänseenden på automatik och fjärrövervakning baserade driftkontrollen. Denna i förening med de förbättrade möjligheterna till automatisk inkoppling av reservutrustningar och reservförbindelser innebär, att man i betydligt mindre utsträckning behöver ha underhållspersonal bunden till olika platser för kontrolluppgifter och som beredskap vid eventuella driftstörningar.

Även i fråga om sådana till radio-fjärrnätverksamheten hänförliga stabsuppgifter, som egentligen är av lokalförvaltningskaraktär men som f. n. är uppdelade på inte bara radiosektioner och teleområden utan även distriktsbyråer, står mycket att vinna med en gemensam organisation. Härvidlag åsyftas sådana uppgifter som personaladministration och ekonomisk förvaltning, planering, allmän driftuppföljning, handläggning av för radio- och fjärrnätverksamheten specifika utbildnings-, metod-, säkerhets- och beredskapsfrågor etc., vidare mera kvalificerad teknisk konsultverksamhet.

Förslag till framtida utformning av organisationen. På lokalförvaltningsnivå kommer i april 1967 den sedan några år pågående avvecklingen av centralstationsområden och linjesektioner samt etableringen av de nya *teleområdena* att vara genomförd. Det kommer då att finnas 21 teleområden, som vart och ett av dem har ett telekontor såsom ledningsorgan och en teledirektör såsom chef. Vid ett bifall till televerkets förslag om en sammanföring av de med radio-fjärrnätverksamheten förenade ar-

betsuppgifterna kommer teleområdenas verksamhet att i fortsättningen avse lokalnäten med tillhörande lokalstationer samt mellanortsnäten fram till förmedlingsstationerna, dvs. de uppgifter som de i första hand är organisatoriskt uppbyggda för att handha och som sysselsätter huvuddelen av deras personal.

I det föregående har redovisats de skäl, som enligt televerket talar för en samordning av driften av den kabelbundna delen och radiolänkdelen av fjärrnätet ävensom av radioverksamheten i övrigt. På lokal förvaltningsnivå har verket funnit, att detta bör ske genom inrättande av sex s. k. *radio-fjärrnätssområden*. Bestämningen av antalet sådana områden har skett med hänsyn till önskvärdheten att dessa skall inrymma en så pass omfattande verksamhet, att man får ett rationellt och ekonomiskt utnyttjande av personalresurserna och bl. a. då av den tekniska expertis som anläggningarnas art motiverar, vidare att man får ändamålsenligt och ekonomiskt dimensionerade stabsfunktioner. Hänsyn har också tagits till den förutsatta indelningen i teleområden och teledistrikt, varjämte landets indelning i civil- och militärområden beaktats. Inom vart och ett av radio-fjärrnätssområdena skall enligt förslaget såsom ledningsorgan finnas ett radio-fjärrnätsskontor och såsom chef en överingenjör. Därjämte kommer det — såsom framgår av det föregående — att inom varje område finnas en driftcentral, som har att svara för trafikövervakning, driftkontroll och dirigering av underhållsarbetet.

I fråga om lokaliseringen av radio-fjärrnätsskontoren har televerket i första hand stannat för Stockholm, Göteborg, Malmö och Sundsvall, där det redan i nuvarande organisation finns stabspersonal för såväl fjärrnätssom annan radioverksamhet. Utom i de angivna fyra städerna bör kontor upprättas i Karlstad och Luleå för att man skall få en tillfredsställande bevakning av de västra delarna av landet resp. Norrland. Till de angivna orterna, som redan har rundradiocentraler och som överhuvud är viktiga knutpunkter i radio- och fjärrnäten, bör också de föreslagna sex driftcentralerna förläggas.

Inom radio-fjärrnätssområdena kommer enligt televerket bl. a. att finnas en fältavdelning. Den tänkes innefatta — förutom driftcentralen — en centralsektion för särskilt kvalificerade reparations- och underhållsuppgifter avseende radio- och bärfrekvensutrustningar etc., vidare tre till fem fältsektioner, som var och en skall svara för det löpande underhållsarbetet inom en bestämd del av radio-fjärrnätssområdet. Då det ur effektivitetssynpunkt är särskilt angeläget, att driftkontroll och underhåll nära samordnas, bör de ifrågavarande sektionerna styras direkt från driftcentralerna.

Liksom hittills bör det mellan de lokala förvaltningsenheterna och den centrala förvaltningen finnas en regional instans. Även om en delegering förutsätts ske till de lokala förvaltningsenheterna av ansvar och befogenheter i olika hänseenden, är nämligen en betydande del av de arbetsupp-

gifter, som f. n. ombesörjs av främst distriktsbyråerna av sådan stabskaraktär att de ej med fördel kan läggas längre ner i organisationen. Härtill kommer att man i fortsättningen får två slags lokalförvaltningar, som har ett inbördes nära samband. Detta ökar relativt sett behovet av en samordnande regional instans.

Den av televerket föreslagna regionala organisationen består av ett antal teledistrikt, som är underställda chefen för centralförvaltningens operativa avdelning. Med hänsyn till den delegering av uppgifter, som avses ske till lokalförvaltningsnivå, och distriktens i motsvarande mån ökade inriktning på stabs- och samordningsuppgifter har antalet distrikt bedömts kunna begränsas till fyra, nämligen södra, västra, östra och norra distriktet. Den geografiska avgränsningen av dessa har skett med sikte på att få en lämplig anpassning med hänsyn till tele- och radio-fjärrnätsområdenas gränser samt till totalförsvarets regionala indelning. Södra distriktet med distriktskontor i Malmö avses innefatta Malmöhus, Kristianstads, Blekinge, Kronobergs och Jönköpings län samt större delen av Kalmar län och en del av Hallands län. Västra distriktet med distriktskontor i Göteborg tänkes omfatta Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro och Kopparbergs län samt en del av Hallands län. I östra distriktet med distriktskontor i Stockholm ingår enligt förslaget Stockholms stad, Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Gotlands, Västmanlands och Uppsala län samt större delen av Gävleborgs län och en mindre del av Kalmar län. Norra distriktet slutligen med distriktskontor i Sundsvall omfattar Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt en mindre del av Gävleborgs län. Jämfört med den nuvarande driftavdelningens indelning på sex distrikt innebär förslaget, att de hittillsvarande tredje och femte distriktet delas upp på de nya östra och västra distriktet och att Norrköping och Gävle upphör att vara distriktsorter.

Distriktskontoren, som är distriktens ledningsorgan med en distriktsdirektör såsom chef, förutsätts organiserade på avdelningar. Om ansvarsfördelningen mellan de angivna lokala och regionala förvaltningsorganen sett i förhållande till nuläget konstaterar televerket följande. Genom den nya regionala organisationen kommer såsom nämnts arbetsuppgifterna inom distriktskontoren att få en ändrad karaktär. I förhållande till teleområdena kommer distriktet inte att såsom tidigare skett ägna sig åt förhandsgranskning av områdenas arbetsprojekt och detaljreglering av deras ekonomiska, personella och tekniska resurser. Teleområdenas möjligheter att i egen regi projektera stationer och anläggningar i lokal- och närrät kommer att öka, likaså deras befogenheter att inrätta och besätta tjänster etc. Överhuvud avses de i annan utsträckning än tidigare svara för trafik- och verksamhetsplanering inom sina resp. områden. Motsvarande gäller i fråga om radio-fjärrnätsområdena, som från distriktet övertar vissa planläggnings- och expertuppgifter avseende det kabelbundna fjärrnätet och som

därutöver — utom radiosektionernas uppgifter — får till sig delegerade vissa uppgifter från centralförvaltningens radiobyrå.

Angivna vidgade befogenheter för lokalförvaltningarna bygger på förutsättningen att distrikten i fortsättningen på grundval av en genomförd programbudgetering skall utöva en »ramstyrning» av förvaltningarnas verksamhet. Med en sådan ordning kan distrikten mera odelat och i ökad utsträckning ägna sig åt egentliga stabsuppgifter såsom allmän samordnings- och planläggningsverksamhet, handläggning av rationaliserings- och vissa utbildnings-, instruktions- och försvarsberedskapsfrågor, dessutom viss projekterings- och teknisk konsultverksamhet. I viss utsträckning ingår häri uppgifter, som avses delegerade från centralförvaltningen.

Enligt televerkets bedömning uppnås med den på angivet sätt ändrade lokala och regionala organisationen av den tele- och radiotekniska verksamheten betydande effektivitets- och servicevinster. I rationaliseringshänseende beräknar verket, att sammanföringen av radio-fjärrnätverksamheten skall möjliggöra en inte oväsentlig personalbesparing.

Förrådsrörelsen

Den nuvarande förrådsavdelningen, som svarar för lagerhållning och distribution av materiel åt främst driftavdelningen, har såsom nämnts verksamheten uppdelad på fem förrådsområden. Ledningen av dessa sker från särskilda förrådskontor, som finns ett inom varje område och som f. n. är belägna i Stockholm, Göteborg, Nässjö, Gävle och Sundsvall. Inom varje förrådsområde finns vidare ett huvudförråd — vars förläggningsort är resp. Älvsjö, Töreboda, Nässjö, Fagersta och Sundsvall — samt tre till sex distributionsförråd. Utöver huvud- och distributionsförråden finns över hela landet ca femhundra ortsförråd, som tillhör driftavdelningen och som i regel är obemannade. Ortsförråden lagerhåller materiel för i huvudsak mindre anläggnings- och underhållsarbeten och får sin materielförsörjning tillgodosedd genom distributionsförråden. Dessa håller därjämte materiel för större anläggnings- och underhållsarbeten. I fråga om vissa materielslag svarar huvudförråden ensamma för lagerhållningen.

Vid övervägandena av förrådsrörelsens framtida organisation har inom televerket undersökts i vad mån fördelar skulle stå att vinna med ett inordnande av förrådsrörelsen i teledistriktet. För en sådan lösning kan anföras, att man därmed skulle få en gemensam regional organisation och att förrådsrörelsen skulle bli direkt knuten till den verksamhet, som den betjänar. Övervägande skäl har emellertid ansetts tala för ett bibehållande av nuvarande ordning med en separat förrådsorganisation. Särskilt har beaktats de bättre betingelser, som därigenom skapas för att få till stånd en för verksamheten i dess helhet ekonomiskt riktig dimensionering av lagerhållningen.

De tillfälliga lokala bristsituationer, som med en sådan målsättning inte kan undvikas, går det sålunda lättare att möta med en separat förrådsorganisation och en central styrning av lagerhållningen. Det understryks vidare bl. a., att en effektiv lagerplanering i dagens läge kräver ett system med automatisk databehandling, vars tillämpning i hög grad underlättas vid en sammanhållen förrådsverksamhet. En särskild fördel är, att materieförsörjningsfunktionen därigenom också smidigare kan samordnas med den centrala inköpsverksamheten.

För den regionala materieförsörjningen föreslås landet liksom hittills vara indelat i ett antal förrådsområden, ett vart av dem med ett förrådskontor under ledning av en förrådsintendent. I fråga om indelningen har en naturlig utgångspunkt varit arten och omfattningen av det samarbete som krävs mellan förrådsområdena och teledistriktet. Detta samarbete motiverar enligt televerket en samordning av den regionala indelningen, och i det framlagda organisationsförslaget förutsätts detta ske på så sätt att inom varje distrikt skall finnas ett eller högst två hela förrådsområden.

Sedan förslaget avgetts har fortsatt uppmärksamhet ägnats berörda problem, och som resultat av övervägandena har televerket anfört följande. Från samarbetssynpunkt är det en avgjord fördel, om antalet förrådsområden kan göras lika med antalet distrikt. Därmed kan en ordning skapas, som innebär att varje distriktskontor endast får ett förrådskontor att vända sig till. Det förutsätter, att ett av de nuvarande fem förrådsområdena slopas. Televerket tänker sig härvidlag att ha kvar Nässjö, Göteborgs och Sundsvalls förrådsområden, som efter vissa mindre gränsjusteringar kommer att täcka resp. södra, västra och norra teledistriktet. Nuvarande Stockholms och Gävle förrådsområden sammanslås till ett enda förrådsområde med samma gränser som det nya östra teledistriktet. Frågan var inom sistnämnda område förrådskontoret skall ligga är f. n. föremål för överväganden inom televerket.

I anslutning till det föregående framhåller verket, att den omständigheten att förrådsrörelsen bibehålls såsom en i förhållande till distriktet organisatoriskt fristående verksamhet inte bör utgöra hinder för ett visst samutnyttjande av administrativa resurser.

R e p a r a t i o n s v e r k s a m h e t e n. Televerket har funnit, att frågan om formerna för den fortsatta driften av reparationsverksamheten har nära anknytning till förrådsrörelsens organisationsproblem. F. n. gäller — om hänsyn tas till arbetsställen med mer än fem anställda — att det finns nitton reparationsverkstäder, som tillhopa sysselsätter ca 780 personer. Av dessa verkstäder är nio knutna till förrådsavdelningen (reparation av främst telefonmateriel och motorfordon), tre till driftavdelningen (reparation av telefonmateriel och fjärrskrivmaskiner), tre till radioavdelningen (reparation av radiomateriel), en till byggnadsavdelningen (reparation av motor-

fordon och motorredskap), en till verkstadsavdelningen (reparation av telefonmateriel) samt två till centralförvaltningen (reparation av elektroniska och finmekaniska instrument resp. radioinstrument). Värdet av den materiel, som repareras vid angivna verkstäder, kan — räknat på värdet efter renoveringen — uppskattas till ca 75 milj. kr. per år.

Televerket finner den nuvarande splittringen av reparationsverksamheten innebära betydande olägenheter. Endast genom att såvitt möjligt sammanföra den egentliga reparationstjänsten under en enhetlig ledning kan sålunda förutsättningar skapas för en rationellare drift, främst då genom tillskapande av större verkstadsenheter med möjligheter till längre arbetsserier, ökad specialisering, bättre produktionsplanering överhuvud och jämnare sysselsättning.

I fråga om sättet för en sådan sammanföring av reparationsverksamheten har televerket närmast övervägt alternativen med en anknytning antingen till förråds- eller verkstadsrörelsen. Vad den senare angår har verket funnit, att dess primära inriktning måste vara tillverkning och försäljning av nya produkter. För det fall programmet utvidgas att även avse en reparationsverksamhet av angiven omfattning, bedöms risker föreligga för att denna kan komma i konflikt med nyproduktionsintresset. Det konstateras också, att reparationsarbetenas art gör att ett samutnyttjande av tillverkningsidans maskin- och verktygsutrustning och en tillämpning av dess arbetsmetodik normalt inte kan ske. Endast för vissa särskilda materielslag såsom telefonapparater anses en samordning av tillverkning och reparation möjlig.

Väsentligt starkare skäl talar enligt televerket för en anknytning till förrådsrörelsen. Därmed kan den materiel som tagits ur drift och reparerats — och som man av ekonomiska skäl strävar efter att snarast ta i bruk igen — lättare omfördelas och snabbare sättas upp vid andra anläggningar. Härtill kommer att inköpsverksamheten fortlöpande bör anpassas med hänsyn till befintliga lager av reparerad och reparabel materiel. Erforderlig överblick i detta hänseende finns endast hos materielförsörjningsfunktionen. Vidare gäller bl. a. att då kassationsgränserna bestäms hänsyn måste tas inte bara till reparationskostnadernas storlek utan givetvis även till priserna vid nyinköp och då med beaktande av kvalitetsaspekterna. Detta förhållande talar enligt televerket jämväl för en samordning av reparationsverksamheten med inköps- och förrådsfunktionen.

Televerket föreslår med hänsyn till anförda omständigheter, att reparationsverksamheten i huvudsak inordnas i förrådsområdena. Från denna torde därvid bl. a. böra undantas viss materiel — närmast vissa slags telefonapparater — som med fördel kan repareras inom verkstadsrörelsen. Den verksamhet som bedrivs vid centralförvaltningens verkstäder för reparation av mätinstrument torde i den nya organisationen böra fördelas mellan ett nyinrättat centrallaboratorium vid centralförvaltningen och den regionala

reparationstjänsten. Televerket uppger slutligen, att det avser att närmare utreda, om inte den reparationsverksamhet avseende motorfordon som f. n. bedrivs vid vissa verkstäder med fördel kan avvecklas.

Organisatoriskt tänker sig televerket en ordning innebärande att det inom varje förrådsområde skall finnas minst en reparationsverkstad. För den närmare bestämningen av antalet verkstäder inom resp. områden krävs ytterligare utredningsarbete. Beträffande utformningen av de olika verkstädernas produktionsprogram åsyftas såvitt möjligt en specialisering genom att vissa slag av reparationsarbeten koncentreras till särskilda verkstäder. — Reparationsverkstäderna avses sortera direkt under cheferna för resp. förrådsområden.

Viss anläggningsverksamhet

I nuvarande organisation finns en för hela landet gemensam anläggningsavdelning — den s. k. byggnadsavdelningen. Denna har till huvuduppgift att utföra sådana anläggningsprojekt, som sträcker sig över flera tele-distrikt eller eljest är av sådan omfattning att ett distrikts resurser ej bedöms tillräckliga (anläggning av fjärrkablar, montering av överdragsstationsutrustningar etc.). Televerket har funnit, att det för verksamheten även i fortsättningen finns behov av en arbetsorganisation för uppgifter av ifrågavarande art. För ändamålet föreslås i den nya verksorganisationen en förvaltningsenhet benämnd anläggningsdistriktet och underställd chefen för den operativa avdelningen i centralförvaltningen. Som ledningsorgan för distriktet, vars chef är en anläggningsdirektör, skall finnas ett permanent anläggningskontor. Härjämte bör ute i landet liksom hittills organiseras arbetsavdelningar på ställen där aktuella projekt motiverar det.

3. Centralförvaltningens organisation

Allmänna synpunkter

Med sitt förslag till ny organisation av centralförvaltningen har televerket velat eliminera de olägenheter i olika hänseenden, som enligt det föregående följer med de nuvarande arbetsformerna. Förslaget går ut på att inrätta ett antal huvudavdelningar och att inom envar av dessa sammanföra funktionellt likartade verksamheter. Härigenom skapas enligt televerket förutsättningar för en effektivare handläggning av förekommande ärenden, för en klarare ansvarsfördelning och för en längre gående delegering av uppgifter och befogenheter från centralförvaltningen till de regionala och lokala instanserna. Med en klarare ansvarsfördelning och en ökad delegering uppnås att centralförvaltningens enheter och särskilt verksamledningen får större möjligheter att ägna sig åt uppgifter, som samman-

hänger med planering, samordning och styrning av televerkets verksamhet. Särskild uppmärksamhet har i förslaget ägnats de ekonomiska funktionerna. — Den organisatoriska omläggningen beräknas medföra, förutom effektivitetsvinster, en inte oväsentlig personalbesparing.

Operativ verksamhet

Till den operativa verksamheten inom televerket räknas anläggnings-, drift- och den kommersiella verksamheten. Den egentliga anläggningsverksamheten — som omfattar utförande av förbindelsenät och stationsanläggningar, installation av abonnentutrustningar och anordnande av driftlokaler — bedrivs såvitt avser teleanläggningar främst av byggnadsavdelningen och teleområdena och såvitt avser radioanläggningar i huvudsak av leverantörer och entreprenörer och i mera begränsad omfattning av radiobyrån och radiosektionerna. På centralförvaltningen ankommer det att ge anvisningar om sättet för anläggningsarbetenas bedrivande. Först och sist har centralförvaltningen emellertid i operativt hänseende att svara för den styrande och mera långsiktiga planeringen av anläggningsverksamheten. Med denna planering åsyftas såväl behovsbedömningen som planeringen av de erforderliga anläggningsåtgärderna, vari ingår att funktions- och tidsbestämma projekten och att allmänt bedöma de ekonomiska, personella och tekniska resurser som krävs för deras genomförande.

F. n. gäller att driftbyrån — under medverkan av tekniska byrån — har att svara för anvisningar (metoder, hjälpmedel etc.) i fråga om anläggningsverksamheten överhuvud på det teletekniska området. Radiobyrån har motsvarande uppgifter såvitt avser radioanläggningar men svarar därjämte för arbetsplanering och arbetsledning, vilka uppgifter på telesidan delegerats till de regionala och lokala förvaltningsorganen. — I fråga om den allmänna behovs-, tids- och resursplaneringen av anläggningsverksamheten åvilar denna driftbyrån i vad avser lokalnäten med tillhörande stationer ävensom flertalet driftbyggnader samt tekniska byrån i vad avser fjärr- och närnäten. Tekniska byrån har härvidlag dock att samråda med driftbyrån i fråga om de arbetstekniska förutsättningarna för projektens genomförande. På radiosidan åvilar planeringsansvaret radiobyrån. För samordning av ifrågavarande planeringsverksamhet finns en särskild kommitté med företrädare för bl. a. de tre nämnda byråerna och med driftbyråns chef som ordförande.

Den egentliga driftverksamheten — som omfattar trafikavveckling och trafikövervakning, driftkontroll av anläggningarna och därmed sammanhängande felförebyggande och felavhjälpande underhåll — handhas f. n. av teleområden och radiosektioner på sätt redovisats i det föregående. För den centrala styrningen av driftverksamheten avseende teleanläggningar svarar i första hand driftbyrån och tekniska byrån. Därvid har driftbyrån att

utfärda olika slags anvisningar för driften av lokal- och närnäten. I fråga om det kabelbundna fjärrnätet är ansvaret fördelat på så sätt att driftbyrån ger anvisningar av arbetsorganisatorisk art, medan tekniska byrån — i samverkan med radiobyrån i vad avser programförbindelserna i kabelnätet — ger detaljanvisningar om anläggningarnas tekniska skötsel. Härutöver har tekniska byrån att svara för inprovningen av nya fjärrnätсанläggningar. På radioområdet har radiobyrån att utfärda anvisningar om driften av alla slags radioanläggningar. I fråga om radiolänknätet har den därvid — med hänsyn till telefoniförbindelserna i detta — att samverka med driftbyrån och tekniska byrån.

Den kommersiella verksamheten — som omfattar försäljning av abonnemang på telefon- och telexapparater, abonnentväxlar etc. — bedrivs i huvudsak inom teleområdena och i viss mindre utsträckning inom radiosektionerna. Inom centralförvaltningen ankommer det närmast på driftbyrån att utfärda riktlinjer för försäljningsverksamheten, att för kundernas räkning utarbeta anvisningar om teleanordningarnas handhavande, att svara för marknadsundersökningar etc. Anvisningar om nya eller ändrade typer av abonnentanläggningar utfärdas emellertid vanligen av tekniska byrån. Kontrakt- och offertfrågor är uppdelade på tekniska byrån och ekonomibyrån, därvid det för den förra främst är fråga om specialbeställda abonnentväxlar etc. Viss kommersiell verksamhet bedrivs även av radiobyrån, närmast då radiolicensärenden och vissa abonnemangsärenden.

Televerket konstaterar de betydande olägenheter, som följer med angivna uppdelning inom centralförvaltningen av de operativa arbetsuppgifterna. Genom att anläggningsverksamheten för olika delar av förbindelsenätet planeras av skilda byråer försvåras den överblick, som är en förutsättning för en riktig bedömning av investeringsinsatsernas inbördes avvägning. Motsvarande gäller i fråga om driften, där ingen av de tre närmast berörda byråerna — som var och en utfärdar anvisningar avseende skilda delar och aspekter av driftverksamheten — har den samlade kunskap, som krävs för att effektivt samordna och styra de regionala resurserna på ifrågavarande område. Även den kommersiella verksamheten företer i centralinstans en splittrad bild. I anvisnings-, offert- och kontrakt- samt andra kundfrågor är sålunda flera byråer engagerade, vilket innebär svårigheter då det gäller att skapa en enhetlig och genomtänkt och med anläggnings- och driftaspekterna samordnad kund- och servicepolitik. De angivna olägenheterna har man sökt begränsa genom ett omfattande samrådsförfarande och genom tillsättande av arbetsgrupper etc. Det går dock inte att på denna väg i önskvärd utsträckning få den överblick och samsyn som fordras för en effektiv planering och styrning av den operativa verksamheten.

För att skapa bättre betingelser härvidlag föreslår televerket, att de angivna operativa uppgifterna inom centralförvaltningen sammanförs till en särskild *operativ avdelning* med en överdirektör som chef. I den nya avdel-

ningen avses i första hand ingå den nuvarande driftbyrån — dock med undantag för husbyggnadsfrågor och den till byrån knutna teleskolan — samt försvarsbyrån, vars uppgifter har ett nära samband med planerings- och driftfrågorna. Från tekniska byrån och radiobyrån överförs främst planerings- och driftuppgifter avseende radio- och fjärrnätet samt vissa kommersiella frågor. Från ekonomibyrån förs slutligen de på byrån f. n. ankommande kommersiella uppgifterna samt kontorsrationaliseringsfrågorna, vilka har ett nära samband med den tekniska rationaliseringsverksamhet, som avses bedriven eller samordnad av operativa avdelningen.

Avdelningen, under vars chef teledistriktet samt anläggningsdistriktet avses sortera, föreslås organiserad på en planerings-, en tele-, en radio-fjärrnätets-, en rationaliserings- samt en försvarsdivision. Planeringsdivisionen skall svara för behovs-, tids- och resursplanering av den samlade anläggningsverksamheten, för trafikplanering ävensom för planering av driftverksamheten och den administrativa och kommersiella verksamheten inom distriktsorganisationen. Med hänsyn till arten och omfattningen av dessa uppgifter är det naturligt, att divisionen även får ställning som det samordnande och ledande planeringsorganet inom centralförvaltningen. Teledivisionen skall bl. a. utfärda riktlinjer och anvisningar för anläggningsverksamhetens bedrivande, för drift- och underhållsarbeten avseende lokal- och närnäten samt för den kommersiella verksamheten närmast i den del den bedrivs inom teleområdena. Radio-fjärrnätetsdivisionen skall på motsvarande sätt ge riktlinjer och anvisningar för drift- och underhållsarbeten avseende radio-fjärrnätet och för den del av den kommersiella verksamheten som ombesörjs av radio-fjärrnätetsområdena. Divisionen skall vidare vara kontaktorgan i förhållande till Sveriges Radio. Rationaliseringsdivisionen förutsätts handha större och organisatoriskt mera övergripande rationaliseringsuppgifter av teknisk och administrativ art. I övrigt avses den fungera som centralförvaltningens konsult- och serviceorgan i den löpande rationaliseringsverksamhet, som de olika organisationsenheterna inom verket ägnar sig åt. Försvarsdivisionen skall handlägga ärenden rörande televerkets försvarsberedskap samt dess uppgifter inom totalförsvaret.

Samordningen i central instans av den operativa verksamheten ökar såsom nämnts möjligheterna att till de regionala och lokala förvaltningsorganen delegera uppgifter och befogenheter. Som exempel kan nämnas ökade befogenheter att i regional och lokal instans beordra anläggningsarbeten inom ramen för tilldelade investeringsmedel och att lämna offerter till kunder på även större teleanordningar, vidare en delegering närmast till anläggningsdistriktet av ansvaret för arbetsplanering och arbetsledning i fråga om anläggningsarbeten inom radioområdet och till radio-fjärrnätetsområdena av de arbetskrävande uppgifter som sammanhänger med inprovning av nya radio-fjärrnätetsanläggningar etc.

Projektering och materielförsörjning

Projektering utgör en inledande del av anläggningsverksamheten och resulterar i dokument och specifikationer, som anger hur anläggningarna skall utformas och sammansättas. Projekteringsarbetet, som innefattar såväl tekniska som ekonomiska överväganden, har under senare år i betydande utsträckning decentraliserats till regionala och lokala instanser. Detta gäller främst den projektering, som avser anläggningar uppbyggda med väl känd teknik och standardiserad utrustning. Denna decentralisering bör enligt televerket fortgå och den centrala projekteringsverksamheten alltmer begränsas till sådana anläggningar, som är av större eller mera komplicerad beskaffenhet.

I nuvarande organisation är projekteringsfunktionen uppdelad på främst tekniska byrån, radiobyrån och driftbyrån. Inom tekniska byrån projekteras exempelvis koaxialkabelanläggningar, överdrags- och förmedlingsstationer och andra större automatstationer, större abonnentväxlar etc. Inom radiobyrån projekteras huvudsakligen rundradiostationer, radiolänklinjer och kommunikations- och navigationsanläggningar för luftfarten. Inom driftbyrån projekteras större husbyggnader för telefon- och radiostationer.

Enligt televerket skulle det vara förenat med betydande fördelar att sammanföra all projekteringsverksamhet till en enda organisatorisk enhet. Det gäller exempelvis med avseende på de projekteringsaktiviteter, som f. n. bedrivs inom tekniska byrån och radiobyrån. Sålunda har såsom i det föregående nämnts tekniken för radio och fjärrnättelefoni blivit alltmer likartad. De i såväl det kabelbundna fjärrnätet som radiolänknätet ingående radiorörs- och transistorkomponenterna är ett uttryck härför. Förekomsten av både telefoni- och programförbindelser i såväl den kabelbundna delen som radiolänkdelen av fjärrnätet ävensom utnyttjandet av gemensamma övervakningsutrustningar etc. talar också för en samordning av projekteringsarbetet. — Vad beträffar driftbyrån gäller att dess projekteringsverksamhet avseende husbyggnader måste bedrivas i nära samarbete med de enheter inom tekniska byrån och radiobyrån, som projekterar de stationsutrustningar vilka skall inrymmas i husen. Även i detta fall finns det sålunda skäl för en organisatorisk sammanföring av ifrågavarande uppgifter.

Ett ärendeområde, som enligt televerket har nära samband med den tekniska projekteringen, är inköps- och förrådsverksamheten. Detta följer av att projekteringshandlingarna utgör underlag för materielanskaffning. I fråga om lokalt och regionalt projekterade anläggningar gäller att den erforderliga materielen i betydande utsträckning tillhandahålls genom förrådsavdelningens distributionsförråd, som också direkt eller indirekt — via ortsförråden — svarar för de med det löpande drift- och underhållsarbetet förenade materielbehoven. Förrådsavdelningens materielförsörjning tillgodoses i sin tur genom förrådsbyråns centralt verkställda inköp. När det gäller

större eller mera komplicerade anläggningar, som projekteras i centralförvaltningens regi, måste i stor utsträckning den tekniska sakkunskapen från projekteringsidan inom tekniska byrån resp. radiobyrån medverka vid anskaffningen av utrustningar och materiel. Det konstateras, att projekterings- och inköpsförfarandena i sådana fall ofta är invävda i varandra, bl. a. genom att projekteringen innefattar system- och typvalsfrågor som måste klarläggas i anslutning till ett ingående och tekniskt kvalificerat informationsutbyte med de ifrågavarande leverantörerna. Dessa system- och typvalsfrågor, som bör få en samordnad teknisk-ekonomisk bedömning, är vanligen avgörande för de inköpsalternativ som väljs.

Det anges att av de totala materielanskaffningar som f. n. sker och som uppgår till ca 800 milj. kr. per år förrådsbyrån mera direkt svarar för sådana i storleksordningen 450 milj. kr. De anskaffningar som i mera betydande utsträckning förutsätter tekniska byråns och radiobyråns medverkan är i storleksordningen 350 milj. kr.

De anförda omständigheterna talar för att hela inköps- och projekteringsverksamheten inom centralförvaltningen bör sammanföras i en enhet. På denna bör även ankomma ledningsuppgifterna avseende den regionala förrådsorganisationen. Därmed skapas förutsättningar för en effektiv materielplanering och materielstyrning, som på en gång tillgodoser ekonomiska, tekniska och driftmässiga synpunkter.

Den angivna enheten, som bör benämnas *projekteringsavdelningen* och ledas av en teknisk direktör, föreslås indelad i en planeringsdivision, en förbindelse teknisk division, en kopplingsteknisk division, en radioprojekteringsdivision, en husbyggnadsdivision och en materieldivision. Planeringsdivisionen skall inom ramen för den sammanhållande planering, som sker på operativa avdelningens planeringsdivision, svara för tids- och resursplanering av de projekt, som åvilar projekteringsavdelningen. Den förbindelse tekniska och den kopplingstekniska divisionen skall svara för central projektering av kabelbundna förbindelseanläggningar resp. stations- och kopplingstekniska anläggningar. De båda divisionerna skall därjämte utarbeta de tekniska anvisningar, som via den operativa avdelningen utfärdas till ledning för den regionala och lokala förvaltningens projekteringsverksamhet. Radioprojekteringsdivisionen skall svara för central projektering av radiotekniska anläggningar och husbyggnadsdivisionen för central projektering av byggnader, elkraft- och strömförsörjningsanläggningar etc. Materieldivisionen slutligen skall vara det centrala organet för inköp samt för styrning av förrådshållning och materieldistribution.

Teknisk utvecklingsverksamhet

Huvuddelen av den forsknings- och utvecklingsverksamhet som bedrivs inom televerket är knuten till de områden, inom vilka televerket har egen tillverkning. Det gäller främst stations- och apparattekniska utrustningar

för telefoni och telegrafi inkl. telex, där forsknings- och utvecklingsinsatserna närmast görs inom tekniska byråns stationsutvecklingsavdelning. Televerket bedriver därjämte forsknings- och utvecklingsverksamhet inom områden, där nämnvärd egen tillverkning ej förekommer men där verket genom egna insatser vill medverka till framtagandet av tekniskt mera kvalificerade och ur driftsynpunkt rationellare system och utrustningsstyper. Exempel härpå är det utvecklingsarbete, som inom tekniska byråns transmissionsavdelning läggs ned inom bärfrekvensteknikens område och i fråga om kabelutrustningar och utrustningar avseende transmissionsmätning etc. Hit kan också räknas den forsknings- och utvecklingsverksamhet, som sker inom radiobyrån och som i första hand avser uppföljning av utvecklingen inom det radiotekniska området. I sammanhanget ägnas bl. a. uppmärksamhet åt vågutbrednings-, frekvensutnyttjnings- och frekvensövervaknings- samt radiostörningsproblem etc. Allmänt gäller att verkets aktiviteter på angivna olika tekniska områden sker i nära samarbete med utomstående företag och institutioner.

Televerket framhåller, att den nuvarande uppdelningen på byråer och avdelningar av forsknings- och utvecklingsarbetet medför påtagliga olägenheter med hänsyn till det nära samband som föreligger mellan transmissionsteknik — såväl i vad avser trådbunden som trådlös överföring — samt kopplingsteknik. Som exempel hänvisas till att inom stationsutvecklingsavdelningen bl. a. utvecklas förmedlingsstationsutrustningar och inom transmissionsavdelningen terminalutrustningar för överdragsstationer. Då förmedlings- och överdragsstationerna utgör delar i fjärrnätet, krävs här en systemteknisk integrering av utrustningarna. Sambandet mellan kopplings- och transmissionsteknik framträder vidare, då det gäller utveckling av övervakningsutrustningar. Då dessa övervakar såväl kopplingsförlopp som transmissionskvalitet och är placerade vid förmedlingsstationerna, måste vid utvecklingsarbetet både transmissions- och stationstekniska synpunkter beaktas. Det framhålls vidare bl. a., att utvecklingen av nya apparat- och stationssystem går mot ett signalsamband över hela nätet. Detta fordrar systemtekniskt samarbete mellan apparat-, kopplings- och transmissionstekniker. Med hänsyn till de angivna sambanden framstår inte längre den nuvarande, i huvudsak på objektmässiga grunder gjorda uppdelningen av utvecklingsverksamheten såsom ändamålsenlig.

Härtill kommer enligt televerket att den omfattande utvecklingsverksamhet, som främst tekniska byrån bedriver, kräver en förstärkning och koncentration av planeringsresurserna. Önskvärt är också att en ordning skapas, som medger att laboratorieresurserna — vilka f. n. är splittrade på olika enheter — i ökad utsträckning samutnyttjas.

Televerkets förslag innebär, att forsknings- och utvecklingsuppgifterna renodlas och sammanförs i en *utvecklingsavdelning*. Stommen i denna utgörs av de uppgifter av ifrågavarande slag, som f. n. åvilar tekniska byrån,

varjämte dit förs radiobyråns motsvarande aktiviteter. Fördelningen av uppgifterna inom avdelningen på divisioner sker efter i huvudsak funktionella — och alltså inte objektmässiga — grunder innebärande att de olika enheterna får svara för de olika utvecklingsstegen i den process, som från det ursprungliga utvecklingsuppslaget leder fram till produktutformningsstadiet. Sålunda tillskapas en planeringsdivision, en systemteknisk division, en konstruktionsdivision och en produktutformningsdivision, vidare en radioutvecklingsdivision och ett centrallaboratorium. Planeringsdivisionen skall svara för planering av den verksamhet, som bedrivs inom utvecklingsavdelningen. Häri ingår att medverka i de grundläggande utredningar, som krävs för verksamhetens ställningstaganden till vilka utvecklingsprojekt man bör satsa på. Divisionen har också att tids- och resursplanera de enskilda utvecklingsprojekten och att utföra för- och efterkalkyler för dem. Den systemtekniska divisionen skall svara för systemutvecklingen, som resulterar i att de grundläggande villkoren anges för utrustningarnas uppbyggnad med särskild hänsyn till det systemtekniska sambandet mellan olika slag av utrustningar. Konstruktionsdivisionen skall handha det därpå följande konstruktionsarbetet. Häri ingår val av konstruktionselement och dessas kombinerande till utrustningsenheter. Produktutformningsdivisionen skall ombesörja produktutformningen, som innebär noggrann specificering av materiel och detaljer med hänsyn bl. a. till standardiseringskrav. Utvecklingsarbetet skall i detta skede leda fram till testade prototyper. Centrallaboratoriet skall nära samverka med såväl system- som konstruktionssidan och har därvid att på uppdrag utföra provningar och undersökningar. Vad slutligen angår radioutvecklingsdivisionen ligger dess uppgifter närmast på systemutvecklingsplanet och i samband därmed på ett uppföljande av den tekniska utvecklingen och det internationella samarbetet på ifrågakommande område. Ansvaret för att konstruktions- och produktutformningsmässigt vidareutveckla tekniska uppdrag ankommer här — med den hittillsvarande arbetsfördelningen — normalt på den enskilda industrien.

Ekonomi

I den nuvarande organisationen åvilar den huvudsakliga delen av ekonomifunktionen ekonomibyrån, som handlägger allmänna ekonomiska och finansiella frågor för televerket, ärenden angående anslags- och driftstatsframställningar till Kungl. Maj:t, taxe- och prisfrågor samt uppbörds-, kassa-, räkenskaps- och revisionsärenden etc. Viss del av ekonomifunktionen handhar radiobyråns, som svarar för medelsdispositionen för de olika grenarna av verkets radorörelse, handlägger framställningar om investeringsanslag för ljudradio och television samt radiolicensfrågor. Vissa ekonomiska ärenden förekommer även inom andra byråer.

Televerket framhåller, att det f. n. finns påtagliga brister i ekonomifunktionen. Bl. a. gäller att nuvarande organisation inte har en sådan uppbyggnad att verksamheten kan uppdelas på ett antal klart avgränsade kostnadsansvarsenheter. Överhuvud har budgetsystemet inte en sådan utformning, att det i önskvärd utsträckning kan tjäna som instrument för planläggning, styrning och uppföljning av verksamheten totalt eller i dess olika delar. Olägenheter medför också den nuvarande uppdelningen av ekonomifunktionen på ekonomi- och radiobyråerna innebärande att två enheter inom centralförvaltningen sysslar med medelsförvaltnings-, budget- och taxefrågor. Härtill kommer att ekonomibyrån i alltför stor utsträckning får ägna sig åt löpande ärenden (konsult- och informationsverksamhet, offertgivning och andra kommersiella ärenden etc.), vilket är till förfång för byråns medverkan i de policyskapande och verksledande uppgifterna.

Televerkets förslag syftar till en renodling och koncentrerings av de ekonomiska uppgifterna, som i den nya organisationen skall handhas av en *ekonomiavdelning*. Stommen i denna utgörs av den nuvarande ekonomibyrån, därvid dock vissa ärendegrupper undantas. Det gäller de relativt arbetskrävande kontorsrationaliseringsuppgifterna och de kommersiella uppgifterna, som förs över till den nya operativa avdelningen, vidare uppgifterna avseende den allmänna informationstjänsten samt press-, reklam- och PR-verksamheten, som går till den nya administrativa avdelningen. Inom ekonomiavdelningen skall vidare handläggas de frågor av ekonomisk art, som f. n. åvilar radiobyrån och i mindre utsträckning vissa andra byråer.

Det framhålls vikten av att den sålunda tillskapade enheten i sin verksamhet får en stark inriktning på ekonomisk planering och uppföljning med vad däri innefattas av budgetering och budgetkontroll. Härvid bör åtgärder vidtas för genomförandet av en med hänsyn till televerkets verksamhet avpassad programbudgetering. Därvid åsyftas en ordning med flerårsbudgetar, i vilka inbyggts handlingsprogram, som anger de eftersträfvade målen eller resultaten i verksamheten och som närmare preciserar för måluppfyllelsen erforderliga insatser av ekonomisk, personell och annan art. Därmed skapas väsentligt bättre betingelser för investerings-, kostnads- och intäktsplaneringen, samtidigt som det i anslutning till den löpande kostnadsredovisningen och budgetutfallet ges bättre möjligheter till effektivitetskontroll av verksamheten. Uppbyggnaden, genomförandet och tillämpningen av ett programbudgetsystem blir en central uppgift för ekonomiavdelningen. Enligt televerket kommer dess genomförande att underlättas med den nya organisationen för verket, vilken siktar till en klarare avgränsning av de uppgifter och befogenheter som ankommer på olika organisationsenheter.

Det framhålls också, att ökad uppmärksamhet bör ägnas taxefrågorna

och särskilt då i vad avser de allmänna principerna för pris- och avgifts-sättningen. I arbetet ingår att upprätta kalkyler som underlag för bestämningen av taxorna, att följa upp det ekonomiska utfallet av dem och att följa utvecklingen med sikte på en successiv anpassning av dem efter ändrade marknadsförutsättningar.

Utöver de rent ekonomiska uppgifterna bör till avdelningen även föras de uppgifter av internationell art, som f. n. ankommer på ekonomibyrån. Detta kan vara motiverat med hänsyn till det samband, som ifrågavarande ärenden har med de ekonomiska uppgifterna inom verket.

Ekonomiavdelningen, som skall ledas av en ekonomidirektör, föreslås organiserad på en finans-, en budget-, en pris- och taxe-, en utrikes-, en statistik- och en revisionsdivision. Finansdivisionen skall svara för framställningar i ekonomiska frågor till Kungl. Maj:t, utformningen av föreskrifter rörande den ekonomiska förvaltningen, handha den centrala bokföringen och medelsförvaltningen samt svara för stabsuppgifter av allmänt ekonomisk art. Budgetdivisionen skall svara för samordning av hela förvaltningens programbudgetering samt vara konsultorgan i budgetfrågor. Pris- och taxedivisionen skall vara det centrala organet för pris- och taxe-frågor. Statistikdivisionen skall sammanställa och publicera allmän statistik samt vara konsultorgan i statistiska frågor. Revisionsdivisionen slutligen skall handha televerkets interna, kamerala revision. Beträffande behovet av en sakrevision ägnas denna fråga fortsatt uppmärksamhet. — Under chefen för ekonomiavdelningen skall televerkets datacentraler sortera.

Allmänt administrativ och personaladministrativ verksamhet

I nuvarande organisation ankommer inom centralförvaltningen huvuddelen av den administrativa verksamheten på personal- och kanslibyrån. Denna handlägger ärenden angående huvudgrunderna för verkets organisation, allmänna förvaltningsföreskrifter, allmänna och löpande personalärenden, kollektivavtalsfrågor, rekryterings-, utbildnings- och personalvårdsfrågor samt juridiska ärenden.

Enligt televerket är de nuvarande verksamhetsformerna på detta område behäftade med brister i olika hänseenden. Det gäller särskilt med avseende på utbildningsverksamheten, som dels bedrivs centralt huvudsakligen vid den under driftbyrån sorterande teleskolan, dels regionalt och lokalt inom drift-, radio- och byggnadsavdelningarna. En viss administrativ samordning utövas av personal- och kanslibyrån, men någon egentlig utbildningsmässig samplanering förekommer inte. Detta medför en bristande samsyn vid upprättandet av kursplaner och en olika bedömning av urvalsprinciper, metoder och hjälpmedel.

Bland andra brister i fråga om den allmänt administrativa verksamheten

nämner televerket den nuvarande splittringen i handläggningen av ärenden angående verkets externa och interna information, vilka ärenden i första hand åvilar ekonomibyrån men i viss utsträckning även personal- och kansli- byrån samt drift- och tekniska byråerna. Det hänvisas även till att sådana interna serviceuppgifter som bibliotek, arkiv och författningsexpedition etc. ankommer på olika enheter inom centralförvaltningen.

Först och sist följer emellertid olägenheter av att personal- och kansli- byrån i allför stor utsträckning får ägna sig åt löpande personalärenden, vilket är till förfång för de planerande och verksledande uppgifterna inom byråns ansvarsområde.

Televerkets förslag innebär, att personalfunktionen och de allmänt administrativa uppgifterna i princip koncentreras till en enhet inom centralförvaltningen, förslagsvis benämnd *administrativa avdelningen* och med en administrativ direktör som chef. Inom denna framstår det som särskilt angeläget, att personalfunktionen förstärks på så sätt att avdelningen får ökade möjligheter att ägna sig åt handläggningen av större och mera principiella frågor. Förutsättningarna härför skapas genom de former, som den regionala och lokala förvaltningen i fortsättningen skall bedrivas i och som bl. a. möjliggör en ökad delegering av uppgifter och befogenheter på det personaladministrativa området. Motsvarande gäller på utbildningsområdet, där avdelningen förutsätts svara för en allmän samordning och planering av verkets totala utbildningsresurser. Med huvudansvaret för utbildningsverksamheten följer att teleskolan i fortsättningen bör sortera under avdelningen. Även de nyssnämnda serviceuppgifterna inom centralförvaltningen bör samlas under denna.

Verksamheten inom den administrativa avdelningen kommer enligt televerkets förslag att uppdelas på en kansli-, en personal-, en juridisk, en utbildnings- och en informationsdivision. Kanslidivisionen har att handlägga allmänna förvaltnings- och serviceuppgifter för centralförvaltningen i dess helhet samt svara för planering av verksamheten inom administrativa avdelningen. Personaldivisionen skall utforma riktlinjerna för televerkets personalpolitik samt vara förhandlings- och konsultorgan i personaladministrativa ärenden. Juridiska divisionen skall vara televerkets expertorgan i juridiska frågor. Utbildningsdivisionen skall bl. a. administrativt planlägga och organisera utbildningsverksamheten. Informationsdivisionen slutligen skall svara för allmän extern och intern information, innefattande bl. a. ansvaret för verkets tidskriftspublikationer etc. Under divisionen skall bl. a. telemuseum sortera.

Industriell verksamhet

Televerket framhåller, att dess industriella verksamhet — som f.n. bedrivs vid de fyra verkstäderna i Nynäshamn, Vänersborg, Sundsvall och

Göteborg — med hänsyn till dess renodlat företagsekonomiska inriktning och till dess konkurrenssituation gentemot enskilda företag även i fortsättningen bör inta en i förhållande till verksamheten i övrigt självständig ställning. De industriella aktiviteterna bör liksom hittills handhas av en särskild organisationsenhet inom centralförvaltningen, förslagsvis benämnd *industriavdelningen* (f. n. verkstadsbyrån) och med en verkstadsdirektör som chef. Verksamheten inom avdelningen fördelas på en produktionsdivision, en teknisk division, en inköpsdivision, en fastighetsdivision, en ekonomi- och försäljningsdivision och en personaladministrativ division. I förhållande till nuläget föreslås den ändringen att verkstaden i Nynäshamn liksom övriga verkstäder får ett eget lednings- och stabsorgan. F. n. leds ifrågavarande verkstad direkt från verkstadsbyrån, som också är belägen i Nynäshamn.

Lednings- och samordningsorgan

Televerket skall liksom hittills ledas av en *styrelse* med generaldirektören som ordförande och fem andra av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Under styrelsen utövas chefskapet av *generaldirektören*. Denne är ordförande i *direktionen*, vari ingår cheferna för centralförvaltningens olika huvudavdelningar. Som serviceorgan åt verksledningen föreslås inrättandet av ett *generaldirektörens kansli*. Detta skall vara sekretariat åt styrelse, direktion och de i det följande nämnda råden. Kansliet skall vidare ge generaldirektören det biträde med kansligöromål och den service i övrigt som krävs med hänsyn till hans verksamhet som verkschef.

I övrigt anser televerket, att fördelar i dagens läge skulle stå att vinna med inrättandet av ett *utvecklingsråd* och ett *rationaliseringsråd*. Vad beträffar det förra konstateras, att den tekniska utvecklingsverksamheten och de projekt som denna resulterar i är av största betydelse för televerkets hela verksamhet. Det är därför av vikt, att utvecklingsarbetets mera långsiktiga inriktning bedöms under medverkan av samtliga berörda instanser inom centralförvaltningen. På rationaliseringsområdet är det på samma sätt angeläget, att rationaliseringsåtgärder vidtas inom i första hand sådana delar av verksamheten där de för företaget som helhet största vinsterna kan göras. Med ett särskilt rationaliseringsråd ökar verksledningens möjligheter att angelägenhetsgradera de större rationaliseringsprojekt, för vilkas genomförande den i operativa avdelningen ingående rationaliseringsdivisionens medverkan i allmänhet fordras. — I de båda råden — vilkas ordförande bör utses av generaldirektören — skall ingå företrädare för de berörda huvudavdelningarna inom centralförvaltningen. I vad mån råden på sikt bör ges en permanent karaktär anser sig televerket f.n. inte kunna ta ställning till.

4. Omorganisationens genomförande

Televerket föreslår, att den nya organisationen — som schematiskt framställts i en tablå som torde få fogas till statsrådsprotokollet såsom *bilaga 2* — i princip genomförs senast den 1 januari 1968. På grund av omorganisationens genomgripande karaktär är det emellertid nödvändigt att räkna med en övergångstid om minst två år innan omläggningen är helt genomförd.

5. Särskilda yttranden

Ledamöterna av styrelsen för televerket Wedén och Lyberg samt förrådsdirektören i verket Lundqvist har avgett särskilda yttranden i vad avser *inköps- och förrådsfunktionens ställning* i centralförvaltningen.

Lundqvist framhåller den betydelse en självständig inköps- och förrådsfunktion har bl.a. då det gäller att i lagerdimensionerings- och sortimentsfrågor hävda de ekonomiska synpunkterna gentemot de krav, som från driftsidan och den tekniska sidan ställs på förrådshållningen och materieförsörjningen överhuvud. Ett infogande av funktionen i den föreslagna projekteringsavdelningen framstår med hänsyn härtill som ett olämpligt arrangemang.

Liknande synpunkter anförs av Wedén, som anser att en rationell inköps- och förrådsverksamhets betydelse för likviditet och ekonomi i och för sig kan motivera, att funktionen inordnas i ekonomiavdelningen. De risker, som med ett sådant arrangemang bedömts föreligga för att de ekonomiska aspekterna får en viss dominans på bekostnad av de drift- och servicemässiga, kan knappast tillmätas någon större betydelse i ett företag med så utpräglad teknisk karaktär. Då det emellertid kan tänkas, att en självständig inköps- och förrådsfunktion kommer att betraktas som en neutral instans i förhållandet mellan motstridiga driftmässiga och ekonomiska intressen bidrader han — liksom Lyberg — en lösning, som innebär bibehållandet av en självständig förrådsavdelning.

Ett särskilt yttrande har också avgetts av tekniske direktören Ekström i televerket i vad avser *radioverksamheten*. Ekström — som konstaterar att den nuvarande organisationen av radioverksamheten fungerat bra — framhåller bl.a., att den föreslagna omläggningen kommer att innebära en uppdelning av aktiviteterna inom radioområdet på ett flertal olika enheter med huvudsakliga uppgifter inom telefon- och telegrafrörelserna. Härav följer övervägande olägenheter. Bl.a. försvåras den utbyggnad av distributionsnätet för det andra TV-program, som statsmakterna nyligen fattat beslut om. I fråga om fjärrnätstriften anförs att den — i motsats till radioverksamheten — har ett starkt tekniskt och lokalmässigt samband med teleområ-

denas verksamhet och att de radiolänkar för telefoni, som ingår i fjärrnätet som en relativt liten del av detta, med fördel kan skötas av radioavdelningen på entreprenad. Under åberopande av anförda omständigheter föreslås, att organisationsförslaget tills vidare inte genomförs eller fastställs i vad avser radioverksamheten.

III. Yttranden

1. Allmänna synpunkter

Remissinstanserna anser allmänt, att televerkets förslag i stort är ägnat att läggas till grund för en omorganisation av verket, dock med reservation från vissa remissinstansers sida såvitt avser radioverksamheten. Samtidigt har i flera fall kritiska synpunkter anförts mot utredningsförslagets schematiska karaktär, som gjort det svårt att bedöma enskildheter i den föreslagna organisationen. Vidare har det framhållits vara en brist, att en närmare redogörelse inte lämnats för de ekonomiska, personella och servicemässiga återverkningar, som ett genomförande av organisationsförslaget får. I fråga om de mera allmänna synpunkter, som i övrigt anförts av olika remissinstanser, kan följande nämnas.

Med hänsyn till omorganisationens allmänna inriktning finner *riksrevisionsverket* de organisationsprinciper ändamålsenliga, som varit vägledande vid utformningen av organisationsförslaget, nämligen samordning av funktionellt likartad verksamhet, klar ansvarsfördelning och särskiljande av chefs- och konsultansvar, optimal fördelning av arbetsuppgifter på olika nivåer samt en genomförd ekonomisk planering och uppföljning.

Även statens vattenfallsverk och postverket uttalar sin anslutning till organisationsförslagets principiella uppläggning. *Statens vattenfallsverk* konstaterar, att åtskilliga av de påtalade bristerna i televerkets nuvarande organisation överensstämmer med dem som fanns i vattenfallsverkets tidigare organisation. Det gäller exempelvis alltför många organisationsenheter direkt underställda verkschefen och bristen på ett entydigt ansvar för ledningen av den regionala verksamheten. I fråga om den av televerket föreslagna lösningen av den centrala verksamhetens organisation finner vattenfallsverket, att den bör möjliggöra för verksledningen att inrikta sina ansträngningar på långtidsplanering och utformningen av verkets policy på olika områden. Vattenfallsverket understryker allmänt vad i utredningen anförts om behovet av en effektiv ekonomisk planering och uppföljning. *Postverket* framhåller, att erfarenheterna från omorganisationen av postverkets centrala förvaltning ger vid handen, att televerkets förslag till en långtgående funktionell indelning är riktigt. Liknande synpunkter anföras av *domänstyrelsen* och *statens järnvägar*, som finner grundtankarna i organisationsför-

slaget riktiga, vidare av bl. a. *Sveriges hantverks- och industriorganisation, Svenska teletjänstemännens förening, Sveriges civilingenjörskörbundet* (genom dess lokalavdelning vid televerket) och *Televerkets tjänstemannaförbund*.

Statskontoret ifrågasätter för sin del den generella giltigheten av de organisationsteoretiska tumregler, som väglett televerket i dess utredningsarbete. Som exempel nämns televerkets med principöverväganden underbyggda strävan att hålla nere antalet huvudavdelningar inom centralförvaltningen, vilket enligt statskontoret inte kan vara ett självändamål. Det påpekas att andra bedömningsgrunder finns vid utformningen av organisationen. Exempelvis torde arten av televerkets kundkontakter vara ett användbart kriterium vid valet mellan funktionell och objektmässig indelning. Överhuvud anser statskontoret, att organisationsfrågan bort prövas med större beaktande av kundaspekten och efterfrågestrukturen. Statskontoret påtalar också ofullständigheten i redovisningen av den föreslagna organisationens innebörd och konsekvenser. Detta förklaras dock i viss utsträckning av att det är fråga om en ramorganisation, som medger stor flexibilitet vid detaljutformningen. Trots de kritiska synpunkter som kan anföras i olika hänseenden anser sig statskontoret inte ha anledning att motsätta sig förslaget.

Statstjänstemannaförbundet anser, att televerket inte enbart bort redovisa de fördelar, som en samordning av funktionellt likartade verksamheter beräknas medföra. Det hade även varit av värde att få belyst de fördelar, som kan stå att vinna med en objektmässig indelning av verksamhetsfältet. Förbundet är likväl berett att i stort acceptera en funktionellt uppbyggd huvudorganisation för att därigenom uppnå de av utredningen redovisade effektivitetsvinsterna.

2. Sammanföring av radioverksamheten med den övriga teletekniska verksamheten

Televerkets förslag att i den nya organisationen integrera radioverksamheten med den övriga teletekniska verksamheten har tillstyrkts, godtagits eller lämnats utan erinran av bl. a. statskontoret, Sveriges Radio och vissa personalorganisationer. Några remissinstanser har emellertid ställt sig kritiska. Det gäller närmast luftfartsverket, Sveriges redareförening och vissa personalorganisationer. Av dessa sistnämnda anförda kritiska synpunkter skiljer sig dock inbördes genom att i ett par fall i huvudsak avse den regionala organisationen, i något fall i huvudsak den centrala organisationen och i något fall såväl den regionala som den centrala organisationen.

Statskontoret konstaterar, att kundstrukturen inom radioverksamheten är väsentligt olik den inom telefon- och telegrafrörelserna. Radiobyråns kunder i de dominerande rörelsegrenarna rundradio och luftfartsradio är få,

kontaktfrekvensen per kund är hög, enskilda kunders orderstorlek totalt och per order är stor och kundernas tekniska insikter är goda. Det ömsesidiga beroendeförhållandet mellan leverantör och enskild kund är påfallande starkt. I dessa hänseenden uppvisar de båda telerörelserna en annan bild. Radioverksamhetens angivna karaktär kan tala för ett bibehållande av dess nuvarande objektmässiga organisation med en särskild radioavdelning inom centralförvaltningen och med en särskild regional verksamhet. Å andra sidan är samspelet mellan radioverksamheten och telerörelserna i planerings-, underhålls- och driftärenden omfattande. Teletransmission sker således dels trådbundet dels över radiolänk. Även radioverksamheten utnyttjar båda transmissionssystemen. Rörelsegrenarna kan sägas vara varandras kunder i ett entreprenadförhållande. Detta talar för att införa en funktionell central och regional organisation.

Av intresse vid bedömningen av radiorörelsens framtida ställning är enligt statskontoret de dominerande kundernas synpunkter på organisationsförslaget. Härvidlag konstateras att en av televerket och Sveriges Radio gemensamt tillsatt arbetsgrupp nyligen framlagt förslag om hur bl. a. gränsdragningen av verkets och radioföretagets ansvarsområden bör ske. Förslaget har accepterats av verkets och företagets styrelser och underställts Kungl. Maj:ts prövning. Därmed torde betydande garantier ha skapats för att Sveriges Radios intressen kommer att tillgodoses inom ramen för den föreslagna organisationen. Statskontoret förutsätter då bl. a., att dess i det följande redovisade förslag till samrådsarrangemang vid direktionsbehandlingen inom televerket av radioärenden beaktas. — I fråga om luftfartsverket har farhågor uttryckts för att dess kontakter i tekniska och ekonomiska frågor försämrats vid ett genomförande av organisationsförslaget. Statskontoret, som säger sig sakna förutsättningar för att närmare bedöma det berättigade i dessa farhågor, anser dock, att televerket vid detaljutformningen av organisationen bör kunna anpassa denna till att motsvara kundens rimliga krav.

Under åberopande av det anförda och med hänsyn till de rationaliseringsvinster, som omorganisationen enligt televerket leder till, finner statskontoret inte anledning till erinran mot den föreslagna integrationen av radiorörelsen i televerkets övriga verksamhet.

Riksrevisionsverket finner sannolikt, att fördelar för televerket i dess helhet och särskilt för radiorörelsen är förenade med den nya ordningen för handläggningen av radiofrågorna. Verket är dock — med hänsyn till den omfattning angivna omläggning har — inte beredd att ta närmare ställning till televerkets förslag i denna del.

Sveriges Radio understryker de särskilda krav, som från rundradiorörelsens sida måste ställas på televerkets organisation med avseende på utveckling, planering, rationell och säker drift, snabb service och väl utvecklade samarbetsformer. Även om radioföretaget inte har möjlighet att säkert bedö-

ma, om den föreslagna organisationen motsvarar angivna krav, kan likvärliga principiella invändningar göras mot den i stort. Sammanföringen på det regionala planet av radiosektionernas arbetsuppgifter med driftavdelningens fjärrnätverksamhet bedöms innebära klara driftmässiga fördelar för rundradioverksamheten. I fråga om den centrala förvaltningen förutsätts att garantier skapas för en samordning av insatserna från de enheter, som i fortsättningen avses handlägga rundradiofrågor. Detta är angeläget särskilt med hänsyn till den förestående expansionen inom TV-området.

Luftfartsverket konstaterar, att den nuvarande organisationen av radiotjänsten för den civila luftfarten — trots att den företer vissa brister — i stort sett fungerat tillfredsställande. Detta torde få tillskrivas bl. a. det förhållandet, att verksamheten inom televerket hållits samman inom en enhet. Luftfartsverket befarar, att den nya organisationen kommer att innebära en försämring. Genom upplösningen av radiobyran och fördelningen av dess uppgifter på flera enheter ävensom genom införande av distrikten som en ytterligare instans mellan den centrala förvaltningen och de verkställande organen kommer sålunda de redan förut långa order- och kontaktvägarna mellan luftfartsverket och berörda organ inom televerket att bli ännu längre. Vidare begränsas luftfartsverkets möjligheter att effektivt uppfölja och bevaka verksamheten i kostnadshänseende. Luftfartsverket framhåller, att det — med hänsyn till att televerkets organisationsförslag på ett väsentligt sätt ingriper i luftfartsverkets verksamhet — ansett det nödvändigt att företa en förutsättningslös utredning angående den framtida organisationen av radiotjänsten för luftfarten. Även televerket har funnit en sådan utredning önskvärd, och de båda myndigheterna har överenskommit att för ändamålet anlita en utomstående sakkunnig. Utredningsarbetet skall innefatta en jämförelse ur tekniska, ekonomiska och administrativa m. fl. synpunkter av dels en ordning, som innebär att den radiotekniska tjänsten för luftfarten liksom hittills i princip handhas av televerket, dels ett arrangemang innebärande att ifrågavarande tjänst bedrivs inom ramen för luftfartsverkets organisation.

Sveriges redareförening erinrar om att televerket sedan länge hyr ut radiostationer till rederierna för användning på svenska handelsfartyg. Verket har inte haft någon ensamrätt att göra detta, men i praktiken har det nästan helt svarat för leveranserna av stationsutrustningar. Med hänsyn till de risker för en mindre effektiv handläggning av sjöfartens radiofrågor, som organisationsförslaget synes innebära, kan det inte uteslutas att ett missnöje uppstår som kan leda till att man inom rederinäringen överväger andra vägar för anskaffning och underhåll av fartygens radioinstallationer.

Av de personalorganisationer, som yttrat sig över televerkets förslag, har *Svenska teleförbundet* förklarat sig inte ha något att erinra mot den föreslagna integrationen av radioverksamheten. I fråga om sammanföringen i regional och lokal instans av fjärrnätverksamheten med de nuvarande radiosek-

tionerna framhåller förbundet, att detta måste leda till att såväl tekniska som personella resurser blir bättre utnyttjade.

Svenska teletjänstemännens förening godtar i princip den föreslagna organisationen av centralförvaltningen. Den anser också, att den för den regionala verksamheten föreslagna radio- och fjärrnätorganisationen kan utgöra en acceptabel lösning, detta särskilt med hänsyn till att det kan finnas skäl att undvika alltför stora ingrepp i den nyligen etablerade teleområdesorganisationen. Beträffande radiofrågornas centrala handläggning finner *Televerkets tjänstemannaförbund* den förordade sammanföringen av radio- och fjärrnätverksamheten inom en avdelning — den operativa avdelningen — vara välmotiverad och rationell. Att som i den nuvarande organisationen ha denna till stora delar likartade verksamhet uppdelad på två byråer — radiobyrån och driftbyrån — kan inte anses tillfredsställande. Med hänsyn till sambandet mellan den regionala nätnäts- och fjärrnätstriften ställer förbundet sig däremot tveksamt till uppdelningen av denna på radio-fjärrnätområden och teleområden. Arrangemanget bedöms medföra stora gränsdragnings- och samordningsproblem. Förbundet är dock inte berett att ange, hur den regionala radio- och fjärrnätverksamheten bäst bör ordnas.

Sveriges civilingenjörsvetenskapsförbund ställer sig allmänt kritiskt till televerkets förslag i fråga om radiorörelsens verksamhetsformer i central och regional instans. Förbundet framhåller bl. a., att radioverksamheten visserligen har en i jämförelse med telefonverksamheten mindre ekonomisk omfattning men att den ändå torde vara den av televerkets aktiviteter, som hos allmänheten rörer det största intresset. I sammanhanget är bl. a. att beakta att den i radiorörelsen som en dominerande del ingående rundradioverksamheten i finansieringshänseende följer andra regler än televerkets övriga verksamhet, vidare att radiorörelsen kännetecknas av en stark teknisk dynamik, att den har en utpräglad internationell karaktär och att dess anläggningsverksamhet medför betydande inköp av utrustning som är artschild från den inom televerksamheten i övrigt använda. De angivna förhållandena talar enligt förbundet för att radiorörelsen bör ha en särskild ansvarig enhet inom centralförvaltningen med en chef, som ingår i direktionen. — I fråga om den regionala verksamheten anför civilingenjörsvetenskapsförbundet, att radio-fjärrnätområdena för det fall de inrättas ej bör administrera förmedlings- och överdragsstationerna, som av kopplingstekniska och andra skäl har en närmare anknytning till teleområdena. Med en sådan ansvarsfördelning skulle radio-fjärrnätområdenas verksamhet begränsas till de nuvarande radiosektionernas aktiviteter och till de föreslagna driftcentralerna, vilkas inrättande tillstyrks.

Även *Sveriges arbetsledareförbund* anser — särskilt med hänsyn till den expansion som förestår på rundradioområdet — att radiobyrån bör bibehållas. I övrigt har förbundet inte haft någon erinran mot förslagen i fråga om radiorörelsen.

Med hänsyn bl. a. till de tekniska och driftmässiga sambanden mellan när- och fjärrnäten och till att radioverksamheten i huvudsak är en serviceverksamhet i förhållande till Sveriges Radio med därav betingade speciella krav på organisationen anser *Statstjänstemannaförbundet*, att nuvarande regionala organisation i huvudsak bör bibehållas. Radiodriften bör alltså liksom hittills organiseras inom särskilda radioområden av samma karaktär som nuvarande radiosektioner. Ett sådant ställningstagande återverkar också på frågan om radioärendenas handläggning inom centralförvaltningen. Härvidlag anser förbundet, att driftfrågorna avseende radiorörelsen väl kan handhas av den operativa avdelningen. Inom denna bör de emellertid inte som föreslagits ankomma på en radio-fjärrnätssdivision utan på en ren radiodivision, som då också naturligt kan utåt fungera som huvudman för radioverksamheten.

3. Den regionala och lokala organisationen

Såvitt avser televerkets regionala verksamhet har flertalet remissinstanser tillstyrkt eller lämnat utan erinran verkets förslag till organisation av teledistriktet, dock med reservation i ett par fall för deras antal och geografiska avgränsning. Beaktas bör även, att då i några fall ett inordnande av radiofrågorna i de föreslagna, teledistriktet underställda radio-fjärrnätssområdena avstyrkts eller ifrågasatts detta givetvis i motsvarande mån återverkar på de befogenheter och den inre organisation som i televerkets förslag avsetts för teledistriktet.

Flera remissinstanser — bl. a. *riksrevisionsverket* och *vissa personalorganisationer* — har framhållit det värde, som torde ligga i att genom den nya utformningen av distriktsorganisationen ökade möjligheter skapas för delegering av uppgifter och befogenheter från den centrala förvaltningen. I fråga om den övergång till större regionala — och även lokala — enheter inom distriktsorganisationen som televerkets förslag syftar till framhåller *postverket*, att den motsvarande utveckling som skett inom dess eget verksamhetsområde gett enbart goda erfarenheter. *Statens vattenfallsverk* konstaterar, att då det i den nya organisationen kommer att finnas tre nivåer med teledistriktet som jämförelsevis stora enheter i mellaninstans det framstår som angeläget, att distriktschefernas funktion blir av samordnande natur och att distriktskontoren avlastas ansvaret för löpande ärenden. Det gäller härvidlag att finna former för distriktscheferna att leda verksamheten utan hinder av att löpande ärenden hanteras direkt mellan centralförvaltning och teleområden.

Remissinstansernas ställningstaganden till den av televerket föreslagna samordningen av radio- och fjärrnätssfrågorna i regional och lokal instans har angetts i det föregående i anslutning till en samlad redovisning av

remissinstansernas synpunkter på förslaget om radioverksamhetens organisation. Därav framgår att vissa remissinstanser godtagit en avveckling av den nuvarande radioavdelningen och tillskapandet av särskilda, teledistrikten underställda radio-fjärrnätsområden, medan andra intagit en avstyrkande, kritisk eller tveksam hållning i frågan.

I fråga om de remissinstanser, som tillstyrkt eller i varje fall inte motsatt sig inrättandet av radio-fjärrnätsområdena må följande kompletterande synpunkter redovisas. *Sveriges civilingenjörsförbund* framhåller bl. a., att förmedlingsstationerna och även överdragsstationerna bör knytas till teleområdena och inte till radio-fjärrnätsområdena. Förmedlingsstationerna är sålunda kopplingstekniskt identiska med övriga automatstationer och ligger i många fall lokaliserade på samma ort och t. o. m. i samma byggnad som de senare. Överdragsstationerna är visserligen mera artskilda från de automatiska telefonstationerna, men några övertygande skäl för att de skall skiljas från teleområdena har knappast redovisats. Förbundet anser däremot, att de föreslagna driftcentralerna — som avses ingå i radio-fjärrnätsområdena — kommer att innebära en avsevärd förbättring med deras möjligheter att dirigera åtgärder betingade av aktuella driftsituationer. Liknande synpunkter anförs av *Svenska teletjänstemännens förening*, som också anser att förmedlingsstationerna skall anknytas till teleområdena. De nya driftcentralernas värde för rundradioverksamheten betonas särskilt av *Sveriges Radio*.

Det föreslagna antalet teledistrikt och radio-fjärrnätsområden — fyra resp. sex — och dessas geografiska avgränsning har i flertalet fall godtagits.

Länsstyrelsen i Östergötlands län, Statstjänstemannaförbundet, Svenska teletjänstemännens förening och *Televerkets tjänstemannaförbund* har dock ställt sig kritiska till utformningen av det nybildade östra distriktet (med huvudort i Stockholm), som omfattar det nuvarande fjärde distriktet (med huvudort i Stockholm) samt betydande delar av de hittillsvarande tredje och femte distrikten (med huvudorter i Norrköping resp. Gävle). Angivna instanser finner det således mindre lämpligt att skapa ett vidgat Stockholmsdistrikt. Detta förutsätter en utbyggnad av verksamheten i Stockholm, vilket med de bostads- och arbetsmarknadsförhållanden som där råder knappast kan ske utan betydande svårigheter. De fyra remissinstanserna vill för sin del förord, att Stockholms teleområde alltjämt får fungera som ett eget, direkt under centralförvaltningen sorterande distrikt. Övriga delar av östra distriktet kan då underställas ett distriktskontor med förläggning till någon av de hittillsvarande distriktshuvudorterna Norrköping eller Gävle. Länsstyrelsen i Östergötlands län och *Televerkets tjänstemannaförbund* ger härvidlag sitt förord för Norrköping. Enligt sistnämnda förbund kan vid ett frånskiljande av Stockholms teleområde eventuellt Örebro och/eller Falu teleområde överföras från västra till östra distriktet.

Från beredskapssynpunkt finner *civilförvarsstyrelsen* och *beredskapsnämnden för psykologiskt försvar*, att den föreslagna indelningen i distrikt och den gjorda avgränsningen av dessa i stort kommer att bidra till en förbättrad samverkan mellan televerket och totalförsvarets myndigheter. *Överbefälhavaren* framhåller, att den föreslagna distrikts- och radio-fjärrnätsområdesindelningen kommer att väsentligt underlätta krigsmaktens samverkan med televerkets myndigheter på regional nivå. Han finner dock, att vissa problem kan uppkomma genom att norra och västra teledistriktet vardera omfattar två militärområden. Det innebär, att man inom två militärområden kommer att sakna distriktsbyråer, vilket innebär olägenheter ur samarbetssynpunkt. Motsvarande problem såvitt avser civilområdena inom de berörda teledistriktet redovisas av *civilförvarsstyrelsen*.

Enligt *Sveriges hantverks- och industriorganisation* skulle det vara mest ändamålsenligt att låta televerkets regionala organisation sammanfalla med de sex civil- och militärområdena och alltså omfatta sex distrikt.

Flera länsstyrelser — bl. a. de i *Jämtlands, Södermanlands, Västmanlands* och *Älvsborgs län* — konstaterar den bristande överensstämmelsen mellan läns- och teleområdesgränserna. I en del fall innefattar sålunda ett län delar av två eller flera teleområden. Då indelningen i teleområden redan i huvudsak är genomförd, understryks angelägenheten ur beredskapssynpunkt att televerkets krigsorganisation utformas på sådant sätt att länsstyrelserna — då behov av samverkan föreligger — endast behöver ta kontakt med ett av de ifrågavarande teleområdena. — *Överbefälhavaren* hänvisar till att försvarsområdes- och teleområdesgränserna uppvisar en liknande brist på överensstämmelse.

Utredningens förslag att den regionala materieförsörjningen skall handhas av en separat, direkt från den centrala förvaltningen styrd förrådsorganisation ävensom förslaget att med denna skall sammanföras den verkstadsmässigt bedrivna reparationsverksamheten har allmänt tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. Representativ är härvidlag den syn, som *statskontoret* gett uttryck åt, nämligen att en sådan separat förrådsorganisation är en förutsättning för att en optimal materielstyrning skall kunna ske, dvs. för att förrådshållningen någorlunda riktigt skall kunna avvägas med beaktande av såväl ekonomiska som driftmässiga synpunkter.

En direkt avvikande uppfattning redovisar endast *Svenska teleförbundet*. Detta framhåller, att regional förrådshållning och materieldistribution i hög grad är en operativ verksamhet och därför bör inordnas i teledistriktets förvaltning. Detsamma gäller enligt förbundet reparationsverksamheten, som under distriktets ledning likväl lämpligen bör kunna samordnas med förrådsrörelsen.

Remissinstanserna har inte haft något att invända mot televerkets förslag att i den nya regionala organisationen bibehålla byggnadsavdelningen

— under namn av anläggningsdistriktet — för anläggningsprojekt, som sträcker sig över flera teledistrikt eller i övrigt är av sådan omfattning att distriktens resurser ej räcker för att genomföra dem.

4. Centralförvaltningens organisation

Såvitt avser centralförvaltningen har statskontoret och riksrevisionsverket ägnat särskild uppmärksamhet åt de problem, som sammanhänger med inplaceringen i organisationen av planerings- och rationaliseringsfunktionerna samt revisionsverksamheten.

Statskontoret erinrar om att den centrala administrationens avdelningar enligt televerkets förslag skall svara för intern planering inom resp. verksamhetsområden. Operativa avdelningens planeringsdivision skall dessutom vara det samordnande och ledande planeringsorganet i centralförvaltningen. Statskontoret konstaterar vidare, att operativa avdelningens rationaliseringsdivision avses bli verkets konsult- och serviceorgan i rationaliseringsfrågor. Divisionen förutsätts därvid föreslå rationaliseringsåtgärder inom hela televerket, medan ansvaret för själva rationaliseringsarbetet åvilar cheferna för resp. organisationsenheter. Statskontoret hänvisar slutligen till övervägandena inom televerket att tillskapa en sakrevision.

I anslutning härtill framhåller statskontoret, att en revisionsfunktionens syfte främst bör vara att granska, om de av verket utförda prestationerna utgör bästa sättet att uppnå den givna målsättningen och om de sker till lägsta möjliga kostnad. Ett organ för initiering och samordning av rationaliseringsinsatser är vidare erforderligt. Ett nära samband råder härvidlag mellan den sakrevisionella verksamheten och rationaliseringen. Statskontoret anser därför, att ett gemensamt revisions- och rationaliseringsorgan bör inrättas, vilket bör ges en fristående ställning i förhållande till övriga enheter inom verket och lämpligen placeras direkt under generaldirektören. Härtill kommer att även sådana planeringsärenden, som gäller den långsiktiga tillväxten av verksamheten och samordningen av flera avdelningars resurser, har stark anknytning till revisions- och rationaliseringsfrågorna. I ett centralt stabsorgan för dessa sistnämnda kan därför med fördel även planeringsärendena behandlas. För den styrning av verksamheten, som angivna organ skall befrämja, bör en genomarbetad programbudgetering bli ett effektivt instrument. Statskontoret understryker, att utan hinder av ett sådant organisatoriskt arrangemang de av televerket föreslagna planerings- och rationaliseringsenheterna bör kunna fungera i stort sett i enlighet med verkets intentioner.

Riksrevisionsverket framhåller, att totalplaneringen inom televerket bör baseras på en allsidig och samordnad bedömning, och anser, att ansvaret för en sådan planering bör ankomma på en organisationsenhet med nära

anknytning till verksamheten. Vad gäller kontroll- och revisionsaspekterna bör dessa ägnas ökad uppmärksamhet. Den delegering av arbetsuppgifter organisationsförslaget siktar till torde sålunda knappast kunna ske utan motsvarande ökning av kontrollmöjligheterna. Härvidlag hänvisas till programbudgeteringen som medel bl. a. för internkontroll. Ett tänkbart arrangemang är exempelvis, att ekonomidirektören tilldelas uppgiften att handha ansvarskontrollen av avdelningarna och då även av ekonomiavdelningens underavdelningar. I ansvarskontrollen ingår därvid uppföljning av planer, jämförelser mellan plan och utfall, analys av avvikelser etc. Vid tillämpning av en sådan ordning kan internrevisionen inom verket i viss mån begränsas till en granskning av ansvarskontrollen. Internrevisionen kommer då mera att gälla kontrollen av programbudgeteringens syften och den utsträckning, i vilken dessa syften uppnås, än själva innehållet i programbudgeteten. Allmänt understryker riksrevisionsverket vikten ur synpunkten av en effektiv och ekonomisk drift av verksamheten, att det finns ett starkt och oberoende internrevisionsorgan med tyngdpunkten i arbetet lagd på sakrevision. Detta bör organisatoriskt placeras som ett stabsorgan direkt under generaldirektören.

Såvitt avser revisionsverksamheten konstaterar *statens vattenfallsverk*, att denna i televerket avses administrativt bli förlagd till ekonomiavdelningen. Med hänsyn till att organisationsförslaget förutsätter skilda huvudavdelningar för ekonomi och administration ifrågasätter vattenfallsverket, om det inte vore lämpligare att utnyttja denna uppdelning och placera revisionsverksamheten på den administrativa enheten. Den får därmed en neutral placering i förhållande till ekonomiavdelningens verksamhet, som väl i första hand blir föremål för revisionen. I revisionsärenden bör revisionsenheten sortera direkt under verkschefen.

Förslaget att till projekteringsavdelningen föra ärenden avseende inköps-, förråds- och överhuvud materielförsörjningsverksamheten har avstyrkts eller ifrågasatts av flera remissinstanser.

Statskontoret understryker betydelsen av att inköps- och förrådsverksamheten inom verket bedrivs i former, som medger en effektiv materielstyrning. Målsättningen måste här vara att få till stånd en ekonomisk dimensionering av lagerhållningen eller med andra ord att »minimera summan av lagerhållningskostnader och bristkostnader». I ett verk som i så utpräglad grad är tekniskt orienterat föreligger det enligt statskontoret risk för att man övervärderar bristkostnaderna — dvs. de merkostnader som följer med en otillräcklig anpassning av materielförsörjningen i förhållande till produktionsverksamheten — och att man undervärderar lagerhållningskostnaderna. Med hänsyn härtill är det angeläget, att inom centralförvaltningen skapas organisatoriska betingelser för en inköps- och förrådsfunktion, som inrymmer möjligheter till en rimlig avvägning av

de ekonomiska och driftmässiga aspekterna. Enligt statskontoret kan detta inte ske inom ramen för en i projekteringsavdelningen inordnad materieldivision. En bättre lösning anses vara att ändra projekteringsavdelningens beteckning till materielavdelning för att därmed markera, att avdelningens verksamhet skall ha sin tyngdpunkt i materielstyrningsfunktionen.

Riksrevisionsverket framhåller, att inköps- och förrådsverksamheten i sista hand utgör en ekonomisk funktion. Det gäller inköpsverksamheten, där värderingen av olika inköpsalternativ — även såvitt avser skillnader i tekniska prestanda — bör ske i ekonomiska termer. I förrådsfunktionen ingår i övrigt att göra avvägningar mellan lagrings- och bristkostnader, att bedöma värdet av sortimentsbegränsningar, att klarlägga inköps- och förrådsverksamhetens återverkningar på likviditetsplaneringen etc. Riksrevisionsverket ifrågasätter under sådana förhållanden det riktiga i att inordna funktionen i projekteringsavdelningen. Skäl kan i stället anföras för att organisera funktionen som en särskild enhet eller alternativt att infoga den i ekonomiavdelningen.

Sveriges grossistförbund och *Sveriges industriförbund* tar också avstånd från utredningens förslag i denna del. Sveriges industriförbund hänvisar till betydelsen av att de ekonomiska aspekterna kan hävdas med tillräcklig kraft och framhåller, att de skäl som televerket anfört för sitt förslag tillmäts ringa betydelse inom den enskilda företagsamheten.

Enligt *Sveriges hantverks- och industriorganisation* skall operativa avdelningens uppgift vara att samordna televerkets operativa verksamhet. Detta motiverar, att även materieldivisionen knyts till denna enhet. Därmed uppnås en ordning, som innebär att hela distriktsorganisationen sorterar under operativa avdelningen. — *Statstjänstemannaförbundet* och *Svenska teleförbundet* anser att handläggningen av förrådsärendena bör ske inom operativa avdelningen, medan inköpsverksamheten lämpligen kan knytas till projekteringsavdelningen.

Remissinstanserna har allmänt — oberoende av sin uppfattning om inköps- och förrådsfunktionens inplacering i centralförvaltningens organisation — anslutit sig till televerkets förslag, att den regionala förrådsrörelsen skall bibehållas såsom en separat organisation direkt underställd den enhet inom centralförvaltningen, som handlägger förrådsärendena. Endast *Svenska teleförbundet* har — som framgår av det föregående — anfört, att den regionala förrådshållningen bör inordnas i teledistriktens förvaltning.

Av den samlade redovisning, som i det föregående lämnats för remissinstansernas ställningstaganden till den av televerket föreslagna organisationen av radioverksamheten, framgår att ett flertal av de remissinstanser som yttrat sig i frågan tillstyrkt, godtagit eller lämnat utan erinran en sammanföring inom centralförvaltningen av radiofrågorna med den övriga teletekniska verksamheten innebärande en uppdelning av radiobyråns uppgifter på andra enheter. Några

remissinstanser — närmast gäller det *luftfartsverket*, *Sveriges redareförening*, *Sveriges arbetsledareförbund* och *Sveriges civilingenjörsförbund* — har emellertid ansett skäl tala för ett bibehållande av en särskild radioenhet. *Statstjänstemannaförbundet* har ansett, att driftfrågorna avseende radiorörelsen kan handhas av den föreslagna operativa avdelningen. Samtidigt har förbundet framhållit, att de där bör ankomma på en ren radiovision och inte på en radio-fjärrnättsdivision, som televerket tänkt sig. En sådan radio-division skulle då utåt kunna fungera som huvudman för radioverksamheten.

Statskontoret och *Sveriges Radio*, som tillhör de remissinstanser vilka godtagit den föreslagna organisationen av radioverksamheten, understryker i sammanhanget angelägenheten av att denna — utan hinder av den nya ordningen — blir enhetligt företrädd i televerkets ledning. Enligt *Sveriges Radio* är detta nödvändigt, om rundradiorörelsens utveckling skall kunna befrämjas och en smidig anpassning ske till de snabba tekniska framstegen. För att komma till rätta med angivna problem har statskontoret föreslagit, att *Sveriges Radio* ges rätt att låta sig representeras i direktionen vid behandling av rundradioärenden av större vikt. Denna rätt bör fastslås av Kungl. Maj:t och skrivas in i televerkets instruktion.

Utöver vad i det föregående redovisats har endast i ett par begränsade hänseenden synpunkter anförts i fråga om projekterings- och utvecklingsavdelningarna samt ekonomiavdelningen. Sålunda ifrågasätter *Svenska teletjänstemännens förening*, om inte kontors-rationaliseringen har mera anknytning till datadriften, som sorterar under ekonomiavdelningen, än till den tekniska rationaliseringen. Vidare anser *Sveriges hantverks- och industriorganisation*, att huvudansvaret för fastighets- och husbyggnadsfrågorna bör åvila operativa avdelningen och inte projekteringsavdelningen.

I fråga om den föreslagna administrativa avdelningen — vilken avses ersätta den nuvarande personal- och kanslibyrån — har olika remissinstanser framhållit värdet av att utbildningsverksamheten inom verket i fortsättningen kommer att samordnas inom denna enhet. Därigenom bör enligt bl. a. *Svenska teleförbundet* förutsättningar skapas för ett bättre utnyttjande av utbildningsresurserna och en rationellare uppläggning av utbildningsprogrammet. — *Domänstyrelsen* ifrågasätter, om inte den juridiska division, som enligt televerket bör ingå i administrativa avdelningen, hellre bort sammanföras med generaldirektörens kansli. Därmed hade dess ställning som serviceorgan bättre markerats.

Remissinstanserna ansluter sig allmänt till förslaget att bibehålla verkstadsbyrån — enligt televerket med benämningen ändrad till *industriavdelningen* — såsom en i förhållande till den övriga verksamheten relativt fristående enhet. Vissa remissinstanser ifrågasätter t. o. m., om inte

en särskild företagsform bör övervägas för verkstadsrörelsen. Det gäller närmast *statskontoret* och *Statstjänstemannaförbundet*. Sistnämnda instans framhåller härvidlag, att televerket bort beakta den situation som uppstått genom bildandet av ett särskilt bolag för driften av de båda verkstäderna i Kristinehamn och Skellefteå. Enligt förbundet blir det i längden ohållbart att ha bolagsform för två verkstäder och affärsverksform för verkstadsrörelsen i övrigt.

I anslutning till de av televerket föreslagna namnen på de administrativa enheterna — avdelning, division etc. — framhåller *riksrevisionsverket* och *postverket* det olämpliga i att använda alltför många beteckningar inom statsförvaltningen och anser, att ett mera enhetligt språkbruk bör eftersträvas i detta avseende. Enligt *länsstyrelsen i Västerbottens län* bör inte beteckningen division användas för arbetsenhet inom den såsom avdelning betecknade huvudenheten. Länsstyrelsen föreslår i stället för division benämningen sektion, som används i vissa verk (byrå/sektion) och i länsstyrelserna (avdelning/sektion).

Televerkets förslag att inplacera militärassistenten i operativa avdelningens försvarsdivision — där televerkets försvarsberedskapsfrågor avses handlagda — har *överbefälhavaren* inte ansett sig kunna biträda. Enligt denne bör assistenten med hänsyn till sin uppgift att på bästa sätt främja samverkan mellan televerket och försvarets myndigheter lyda direkt under generaldirektören. Detta kan organisatoriskt lämpligen ske genom att assistenten placeras vid operativa avdelningen men då »med nära knytning» till avdelningens chef.

Televerkets förslag att inrätta två råd — ett utvecklingsråd och ett rationaliseringsråd — med uppgift att angelägenhetsgradera större utvecklings- och rationaliseringsprojekt som underlag för verksamhetens ställningstaganden har avstyrkts eller ifrågasatts av flera remissinstanser.

Statskontoret och *riksrevisionsverket* avstyrker inrättandet av permanenta institutioner av angivet slag. Den beredning över byrågränserna som är motiverad bör ske genom sedvanligt samrådsförfarande, eventuellt genom tillsättande av temporära arbetsgrupper etc. För det fall råden tillskapas föreligger det enligt statskontoret risk för att ifrågavarande ärenden undandras direktionen eller i varje fall för att handläggningen där blir av mera formell karaktär. Liknande synpunkter anförs av *domänstyrelsen*, *postverket*, *statens järnvägar* och *statens vattenfallsverk*.

Inrättandet av råden tillstyrks av *Svenska teleförbundet*, som ifrågasätter om inte också utbildningsfrågorna är av den omfattning och vikt att ett utbildningsråd bör tillskapas.

5. Omorganisationens genomförande

I fråga om den nya organisationens genomförande framhåller *statskontoret*, att en omläggning av här ifrågavarande slag med nödvändighet måste medföra betydande påfrestningar. Med hänsyn härtill föreslår *statskontoret*, att omorganisationen genomförs i två etapper. Under den första etappen bör intresset koncentreras på en omläggning av de teletekniska rörelsegrenarnas verksamhet. Endast successivt och i begränsad utsträckning bör i detta skede en anpassning ske av radioverksamheten. En fullständig integrering av denna i den nya organisationen bör därefter komma till stånd under den andra etappen. Detta bör ske först sedan den teletekniska verksamheten bringats att fungera tillfredsställande och tidigast efter starten av det andra televisionsprogrammet kring årsskiftet 1969/70. Att ifrågavarande tidpunkt avvaktas motiveras av de särskilda insatser, som krävs för att distributionsnätet för det nya programmet vid starttidpunkten skall vara utbyggt i den utsträckning, som statsmakterna förutsatt.

Statskontoret liksom *Statstjänstemannaförbundet*, *Svenska teletjänstemännens förening* och *Televerkets tjänstemannaförbund* understryker angelägenheten av att genomförandet av omorganisationen noggrant planeras och att personalen successivt och i god tid blir ordentligt informerad om de åtgärder som avses vidtagna.

IV. Departementschefen

Televerksamheten i vårt land har uppvisat en mycket kraftig expansion. Som mått på utvecklingen kan hänvisas till att under den senaste tjugofemårsperioden praktiskt taget all telefontrafik automatiserats, antalet telefonapparater och huvudabonnemang fyrdubblats och antalet inländska rikssamtal åttadubblats. Radioområdet uppvisar också en betydande expansion, där rundradion från att år 1940 endast omfatta ett ljudradioprogram utvecklats till att i dag ha hela landet täckande nät av sändarstationer för tre ljudradioprogram och ett televisionsprogram. Samtidigt med denna tillväxt av telenät och teletrafik har en synnerligen intensiv teknisk utveckling ägt rum inom hela telekommunikationsområdet. Bl. a. har tillkommit avancerade kopplings- och bärfrekvenssystem med allt större överföringskapaciteter. På grundval av tillgängligt prognosmaterial och den tekniska utvecklingsbilden finns det anledning räkna med att denna snabba expansion kommer att fortsätta. Man har därvid att förutse såväl en kvantitativ tillväxt av de tele- och radiotekniska rörelsegrenarna som en utveckling mot mera kvalificerade system, som direkt kommer att återverka på verkets driftbetingelser och servicemöjligheter.

Med de betydande ekonomiska och personella resurser som fordras för att tillgodose efterfrågan på televerkets tjänster ställs särskilda krav på verkets organisation, som bör vara utformad på ett sätt som befrämjar ett planmässigt, rationellt och ekonomiskt bedrivande av verksamheten.

Som framgår av den föregående redogörelsen är i televerkets nuvarande organisation den centralt bedrivna verksamheten uppdelad på ett antal byråer — f. n. åtta — och den regionala verksamheten på ett antal avdelningar. Av dessa senare har driftavdelningen, som innefattar sex regionala distrikt, att svara för drift och underhåll av telefon-, telegraf- och telexanläggningar. Radioavdelningen, som är organiserad på sju regionala radiosektioner, handhar drift och underhåll av olika slags radioanläggningar. För förrådsverksamheten och distributionen av lagerhållen materiel svarar förrådsavdelningen, vars uppgifter är fördelade på fem förrådsområden. Slutligen finns det en regionalt verksam byggnadsavdelning för större anläggningsarbeten och en särskild dataavdelning. Medan drift- och byggnadsavdelningarna sorterar direkt under generaldirektören, är övriga avdelningar underställda cheferna för olika byråer inom centralförvaltningen.

Den angivna centrala och regionala organisationen har i allt väsentligt ägt bestånd sedan början av 1940-talet. Endast i fråga om den i driftavdelningen ingående och under distrikten sorterande lokalförvaltningen har en mera väsentlig omläggning skett. Sålunda har de tidigare centralstationsområdena och linjesektionerna numera ersatts av ett färre antal s. k. teleområden, varigenom förutsättningar skapats för en samordning på det lokala planet av de trafikala och tekniska driftuppgifterna.

Den starka expansionen och den snabba tekniska utvecklingstakten har inneburit påfrestningar för televerkets organisation, som med sin nuvarande utformning inte helt svarar mot de ändrade förutsättningarna. Uppgiften att samordna och leda verksamheten har erbjudit särskilda problem med en ordning, där inte bara centralförvaltningens åtta byråer utan även driftavdelningens sex distrikt och byggnadsavdelningen är direkt underställda generaldirektören. Ansvar för ledningen av distriktsförvaltningarnas verksamhet har under sådana förhållanden i betydande utsträckning delegerats till centralförvaltningens olika byråer, som var och en inom sitt ansvarsområde utfärdar anvisningar för berörda regionala instansers handlande. Denna administrativa uppdelning av huvudmannaskapet för distriktsförvaltningarna försvårar en effektiv styrning av den regionala verksamheten.

Även i andra hänseenden föreligger behov av en omprövning av verkets arbetsformer. Jag tänker då speciellt på det förhållandet, att med nuvarande ärendefördelning inom centralförvaltningen likartade uppgifter i alltför stor utsträckning handhas av flera byråer. Detta gäller i fråga om drift-, projekterings- och utvecklingsverksamheten och i viss utsträckning även inom ekonomi-, personalutbildnings- och inköpsområdena. Vad avser driftverksamheten, som erbjuder särskilda problem härvidlag, tillämpas således

en ordning som innebär att uppgifterna avseende de kabelbundna näten är uppdelade på driftbyrån och tekniska byrån. Härutöver har radiobyrån ett huvudansvar för radiolänknätet, som förutom programförbindelser för rundradioverksamheten inrymmer fjärrförbindelser för telefoni. Regionalt och lokalt förekommer på liknande sätt en ansvarsuppdelning av innebörd att driftavdelningens distriktsförvaltningar med underlydande teleområden har ett ansvar för drift och underhåll av lokal- och närnät samt det kabelbundna fjärrnätet, medan radioavdelningen med dess regionala radiosektioner har ett motsvarande ansvar i fråga om radiolänkdelen av fjärrnätet ävensom övriga radioanläggningar. — Vidare kan konstateras att televerket f. n. inte har ett med hänsyn till verksamhetens omfattning och karaktär tillräckligt effektivt system för ekonomisk planering och uppföljning.

Det förslag till ny organisation som televerket framlagt siktar till att skapa arbetsformer, som på en gång är anpassade till nuvarande verksamhet och ägnade att svara mot den fortsatta utvecklingens krav. En av grundtankarna i förslaget är att få till stånd en önskvärd integrering av den radiotekniska verksamheten med den övriga teletekniska verksamheten och i anslutning därtill även en samordning av fjärrnätstriften. Lokalt avses detta ske på så sätt att det vid sidan av de nuvarande 21 teleområdena — vars uppgifter i fortsättningen begränsas till driften av lokal- och närnäten — tillskapas ett nytt slags lokalförvaltningar kallade radio-fjärrnätssområden. Dessa, som bör vara sex till antalet, skall svara för driften av fjärrnätet i dess helhet. Från teleområdena tänks de sålunda överta driften av kabelfjärrnätet och från de hittillsvarande under radiobyrån sorterande radiosektionerna driften av radiolänkdelen av fjärrnätet ävensom av övriga radioanläggningar. I anslutning härtill föreslås radiosektionerna avvecklade. Som regional mellaninstans mellan å ena sidan tele- och radio-fjärrnätssområdena samt å andra sidan centralförvaltningen bör enligt televerket distrikten bibehållas, dock att deras antal begränsas till fyra mot f. n. sex. — Nuvarande ordning med en separat regional förrådsorganisation föreslås bestå med verksamheten uppdelad på fyra — mot f. n. fem — förrådsområden. I fråga om centralförvaltningen sker enligt förslaget en sammanföring av funktionellt likartade verksamheter i ett antal huvudavdelningar med en integration av de drift-, projekterings- och utvecklingsuppgifter etc. som hittills handlagts av radiobyrån. De regionala teledistrikten och förrådsområdena avses underställda de avdelningar inom centralförvaltningen, som svarar för drift- resp. inköps- och förrådsfunktionen.

Vid mina överväganden har jag med hänsyn till föreliggande planerings-, drift- och underhållssamband — i likhet med statskontoret, Sveriges Radio och vissa personalorganisationer — funnit avgörande skäl tala för en organisatorisk sammanföring av den radiotekniska verk-

samheten med den övriga teletekniska verksamheten. De angivna sambanden följer såsom nämnts dels av att både telefon- och rundradiorörelserna använder sig av såväl kabelbunden transmission som radiotransmission, dels av att den teknik som används i det kabelbundna fjärrnätet blivit mera likartad den som förekommer inom radioverksamheten.

Den lösning av organisationsfrågan som televerket förordad synes väl ta till vara de möjligheter till rationaliserings-, effektivitets- och servicevinster, som under sådana förhållanden kan utvinnas genom en samordning av driften av kabel- och radio-fjärrnäten samt radioverksamheten i övrigt. Genom att organisera radio-fjärrnätet som råden får man sålunda möjligheter till en ganska långtgående samutnyttjning av drift- och underhållspersonal och till integrerade och effektivare arrangemang för trafikövervakning och driftkontroll. För rundradioverksamheten uppnås väsentligt förenklade förfaranden i olika hänseenden, bl. a. i samband med programöverföringar i kabelnäten. För trafikövervakning och driftkontroll samt för rundradiodriften kommer de föreslagna driftcentralerna att bli av särskild betydelse. Vidare får man genom ledningsorganen i områdena — de s. k. radio-fjärrnätsskontoren — möjligheter till en samordnad handläggning av de stabsuppgifter av lokalförvaltningskaraktär avseende radio- och fjärrnätssdriften, som hittills varit uppdelade på inte bara radiosektioner och teleområden utan även distriktsbyråer.

Genom att ha kvar distrikten som regional mellaninstans har enligt min mening tillfredsställande garantier vidare skapats för att samplanering och samordning sker av den verksamhet som de båda slagen av lokalförvaltningar — radio-fjärrnätssområden och teleområden — bedriver. Det gäller då främst i fråga om den på de förra ankommande fjärrnätssdriften och den på de senare ankommande lokal- och närnätssdriften. Genom att de olika distrikten i sin tur underställs en huvudenhet inom centralförvaltningen, som får ett samlat ansvar för tele- och radiodriften, skapas goda förutsättningar för en samordning av radio- och fjärrnätssfrågorna för landet som helhet.

I fråga om antalet radio-fjärrnätssområden och teledistrikt, deras geografiska avgränsning samt radio-fjärrnätsskontorens resp. distriktskontorens lokalisering inom områdena har jag ansett mig kunna godta televerkets förslag. Dessa bygger på ingående överväganden av arten och omfattningen av de aktiviteter som resp. förvaltningar kommer att bedriva. Att därvid antalet distrikt bedömts kunna minskas från sex till fyra sammanhänger bl. a. med de ändrade förutsättningar, som inträtt under senare år genom att de tidigare centralstationsområdena och linjesektionerna ersatts med ett väsentligt färre antal teleområden. Detta innebär, att medan distrikten i början av 1960-talet hade ca 140 underlydande lokalförvaltningar de i fortsättningen kommer att ha endast 27, dvs. 21 teleområden

och 6 radio-fjärrnåtsområden. Vid begränsningen av antalet distrikt har även beaktats den decentralisering av uppgifter, som i den nya organisationen avses ske från regional till lokal instans. I fråga om den geografiska avgränsningen av områdena har en anpassning skett så att ettvarvt av distrikten kommer att innefatta ett eller två radio-fjärrnåtsområden och så att ettvarvt av dessa senare i sin tur innefattar ett antal odelade teleområden. Hänsyn har vidare tagits till landets indelning i militär- och civilområden.

Beträffande lokaliseringen av ledningsorganen i områdena har i ett par remissyttranden kritiska synpunkter anförts mot att i det nya östra distriktet distriktskontoret förläggs till Stockholm och inte till någon av städerna Norrköping och Gävle, där de hittillsvarande distriktsbyråerna avses indragna. I anslutning härtill kan konstateras dels att lokaliseringen bedömts med hänsyn till den trafikstruktur och de administrativa samband som föreligger, dels att den personalreducering som i sammanhanget sker i Norrköping och Gävle torde inskränka sig till 15 à 20 personer på varje ort. Detta senare sammanhänger med att i anslutning till omläggningen en decentralisering av uppgifter avses ske bl. a. till teleområdesförvaltningarna i de båda berörda städerna.

Beträffande avgränsningen av teledistriktet, radio-fjärrnåtsområdena och teleområdena får jag hänvisa till en karta, vilken torde få fogas till statsrådsprotokollet såsom *bilaga 4*.

Det må här nämnas att bl. a. luftfartsverket ställt sig kritiskt till den föreslagna organisatoriska sammanföringen av de tele- och radiotekniska verksamheterna, därvid bl. a. framhållits att kontaktvägarna mellan luftfarts- och televerken med den nya ordningen kommer att bli mera komplicerade och möjligheterna att följa upp och bevaka luftfartsradioverksamheten i kostnadshänseende mera begränsade. Televerket har en motsatt uppfattning. Jag vill här erinra om att luftfartsverket och televerket i samråd igångsatt en förutsättningslös utredning angående den framtida organisationen av radiotjänsten för luftfarten. Jag vill vidare hänvisa till vad jag nyligen i prop. 1967: 57 angående riktlinjer för luftfartsverkets verksamhet och organisation anförde om den möjlighet luftfartsverket bör ha att genom överenskommelse med televerket eller på annat sätt ordna ifrågavarande radiotjänst för luftfarten.

I fråga om den regionala organisationen i övrigt delar jag uppfattningen om lämpligheten av att den regionala materieförsörjningen handhas av en särskild, direkt av centralförvaltningen ledd förrådsorganisation. Därmed erhålles enligt min uppfattning de bästa betingelserna för att få till stånd en för den regionala verksamheten i dess helhet ekonomiskt riktig dimensionering av lagerhållningen. Såsom föreslagits bör förrådsorganisationen i fortsättningen innefatta fyra — mot f. n. fem — förrådsområden med samma geografiska gränser som distriktet, detta för att un-

derlätta samverkan mellan drift- och materielförsörjningsverksamheten. Jag ansluter mig också till förslaget om en sammanföring i lämplig utsträckning av den verkstadsmässigt bedrivna reparationstjänsten med förrådsrörelsen och till vad som förordats om sättet för reparationstjänstens inordnande i förrådsområdena.

Den regionalt verksamma byggnadsavdelningen bör bibehållas för större anläggningsprojekt och i huvudsak drivas i hittillsvarande former.

Beträffande centralförvaltningen kan jag med hänsyn till arten av televerkets verksamhet ansluta mig till grundtanken om en organisatorisk sammanföring av funktionellt likartade uppgifter i ett antal huvudavdelningar. Därmed erhålls klarare ansvarsgränser samt bättre betingelser för ett effektivt utnyttjande av personalen och för en önskvärd enhetlighet i ärendehantering. En särskild fördel är att man med en sådan ordning uppnår den renodling och koncentration av driftfunktionen i central instans, som är en förutsättning för en effektiv ledning och samordning av den regionala och lokala driftorganisationen. Den klarare avgränsningen av ansvarsområdena i förening med de angivna linjeförhållandena skapar i sin tur betingelser för en delegering av uppgifter och befogenheter, som kan leda till en rationellare arbetsfördelning mellan olika nivåer i organisationen.

Utifrån en sådan organisationsprincip har jag funnit det vara en lämplig ordning att under den kollegialt beslutande lekmannastyrelsen och generaldirektören ha verksamheten uppdelad på sex huvudavdelningar, nämligen driftavdelningen — vilken endast till namnet skiljer sig från den av televerket föreslagna operativa avdelningen — projekteringsavdelningen, utvecklingsavdelningen, ekonomiavdelningen, administrativa avdelningen samt industriavdelningen. Cheferna för avdelningarna bör ges tjänstetiteln driftdirektör, teknisk direktör (projekterings- och utvecklingsavdelningarna), ekonomidirektör, administrativ direktör och verkstadsdirektör.

Vad som förordats i fråga om den närmare arbetsfördelningen mellan avdelningarna kan jag i huvudsak ansluta mig till. Dock kan jag inte biträda televerkets förslag om en sammanföring av inköps- och förrådsverksamheten med projekteringsverksamheten inom ramen för den angivna projekteringsavdelningen. Visserligen föreligger ett samband mellan inköps- och förrådsverksamheten och projekteringsarbetet på så sätt att det senare resulterar i dokument och specifikationer som utgör underlag för materielanskaffning. Jag anser dock detta samband inte vara av den art att det gör det nödvändigt med en organisatorisk hopkoppling av de ifrågavarande uppgifterna. Vad som enligt min mening framstår som särskilt angeläget är att inköps- och förrådsfrågorna handläggs i former som innebär garantier för att de ekonomiska aspekterna i önskvärd utsträckning kan häv-

das mot de krav som från driftsidan och den tekniska sidan ställs på materielförsörjningen. Som riksrevisionsverket framhållit synes detta bäst kunna ske genom att antingen ha en fristående inköps- och förrådsavdelning eller också inordna verksamheten i ekonomiavdelningen. För min del förordar jag det senare alternativet, som synes bäst ägnat att säkra det samspel mellan ekonomi-, inköps- och förrådsfunktionerna som krävs för en effektiv materielstyrning. En sådan lösning förutsätter givetvis också, att den regionala förrådsorganisationen underställs chefen för ekonomiavdelningen.

I fråga om den organisatoriska inplaceringen av revisionsverksamheten har televerket i sin skrivelse begränsat övervägandena till frågan om den kamerala revisionen, som ansetts böra ingå i ekonomiavdelningens uppgifter. Jag förordar, att det inrättas en revisionsenhet, som är direkt underställd generaldirektören och som utför både kameral revision och sakrevision. I administrativt hänseende bör enheten lämpligen — för att få en i förhållande till ekonomiavdelningen neutral ställning — inordnas i den administrativa avdelningen.

I anslutning till vad av televerket anförts om ekonomiavdelningens uppgifter vill jag understryka den betydelse en väl genomförd ekonomisk planering och uppföljning har för verksamhetens effektiva bedrivande och för kostnadsmedvetandet och kostnadsansvaret i organisationens olika delar. Det är med hänsyn härtill särskilt angeläget att pågående utredningsarbete med sikte på genomförande av en till televerkets verksamhet anpassad programbudgetering intensifieras.

Jag ansluter mig till förslaget, att ansvaret för rationaliseringsverksamheten fördelas på de olika avdelningarna. För att samordna rationaliseringsarbetet har verket funnit, att ett särskilt rationaliseringsråd — med företrädare för olika berörda avdelningar — skulle ha en uppgift att fylla. Det kan i sammanhanget nämnas, att verket även tänkt sig ett särskilt utvecklingsråd, som på motsvarande sätt skulle samordna övervägandena om inriktningen av verkets utvecklingsinsatser. Liksom statskontoret och riksrevisionsverket finner jag det inte lämpligt att inrätta permanenta råd för de angivna uppgifterna. Den beredning över avdelningsgränserna som är motiverad bör ske genom sedvanligt samrådsförfarande, genom tillsättande av tillfälliga arbetsgrupper etc. I övrigt har man i direktionen ett permanent forum, där aktiviteter och bedömningar inom de skilda avdelningarna vid behov kan samordnas.

Förslaget om att tillskapa ett särskilt sekretariat åt verkets generaldirektör tillstyrker jag. Sekretariatet bör också ha till uppgift att betjäna verksstyrelsen och direktionen.

I det föregående har behandlats frågan om centralförvaltningens organisation på huvudavdelningar och arbetsfördelningen mellan dessa. Inom avdelningarna bör verksamheten uppdelas på sektioner. Verket har i sitt nu

framlagda organisationsförslag skisserat, hur en indelning av avdelningarna lämpligen kan ske. Verket avser emellertid att ytterligare överväga härmed sammanhängande problem och senare i år till Kungl. Maj:t inkomma med ett slutligt förslag i detta hänseende. Därvid kommer även att redovisas verkets fortsatta överväganden angående den närmare organisatoriska utformningen av dess regionala och lokala förvaltningsorgan.

I anslutning till genomförandet av organisationsförändringarna bör vissa nya tjänster inrättas. Jag föreslår sålunda, att för cheferna för centralförvaltningens huvudavdelningar inrättas sex tjänster, nämligen en som driftdirektör i C 4, två som teknisk direktör i C 4, en som ekonomidirektör i C 4, en som administrativ direktör i C 4 och en som verkstadsdirektör i C 4. För chefen för byggnadsavdelningen samt för cheferna för de regionala teledistrikten bör inrättas en tjänst som byggnadschef i C 3 resp. fyra tjänster som distriktschef i C 3. Beträffande löneställningen för dessa tjänster har avtal träffats mellan statens avtalsverk och berörda personalorganisationer. Avtalet har denna dag överlämnats till riksdagens lönedelelegation med hemställan om godkännande på riksdagens vägnar. Tjänsterna bör vara extraordinarie med möjlighet dock att på bestämd tid förordna den, som redan tidigare innehar sådan förordnandetjänst vid verket. — Följande tjänster bör utgå ur organisationen, nämligen en som överdirektör och souschef i Cp 6, två som teknisk direktör i Cp 4, en som verkstadsdirektör i Cp 4, en som förrådsdirektör i Cp 3, två som resp. ekonomidirektör och personaldirektör i Co 3, en som byråchef i Co 1, sex som distriktschef i Cp 3 samt en som överingenjör i Cp 2.

Kungl. Maj:t bör i den utsträckning som fordras i samband med genomförandet av de av mig i det föregående förordade förslagen äga föra tjänster på övergångsstat och utfärda erforderliga övergångsbestämmelser.

Genomförandet av den nya organisationen — som på några års sikt kan förväntas medföra inte oväsentliga rationaliseringsvinster och personalbesparingar — bör såsom televerket föreslagit ske med ingången av år 1968. På grund av omorganisationens genomgripande karaktär är det emellertid nödvändigt att räkna med viss övergångstid. Jag bedömer dock att den nya organisationen skall vara slutligt genomförd under första hälften av år 1969. Enligt vad jag inhämtat av chefen för televerket bör detta väl kunna förenas med tidsprogrammet för den beslutade utbyggnaden av ett distributionsnät för ett andra TV-program.

En tablå över det av mig förordade förslaget till huvudorganisation för televerket torde såsom *bilaga 3* få fogas till statsrådsprotokollet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer jag föreslagit för omorganisationen av televerket,

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att i fråga om tjänster på löneplan C ändra personalförteckningen för verket i enlighet med vad jag föreslagit i det föregående,

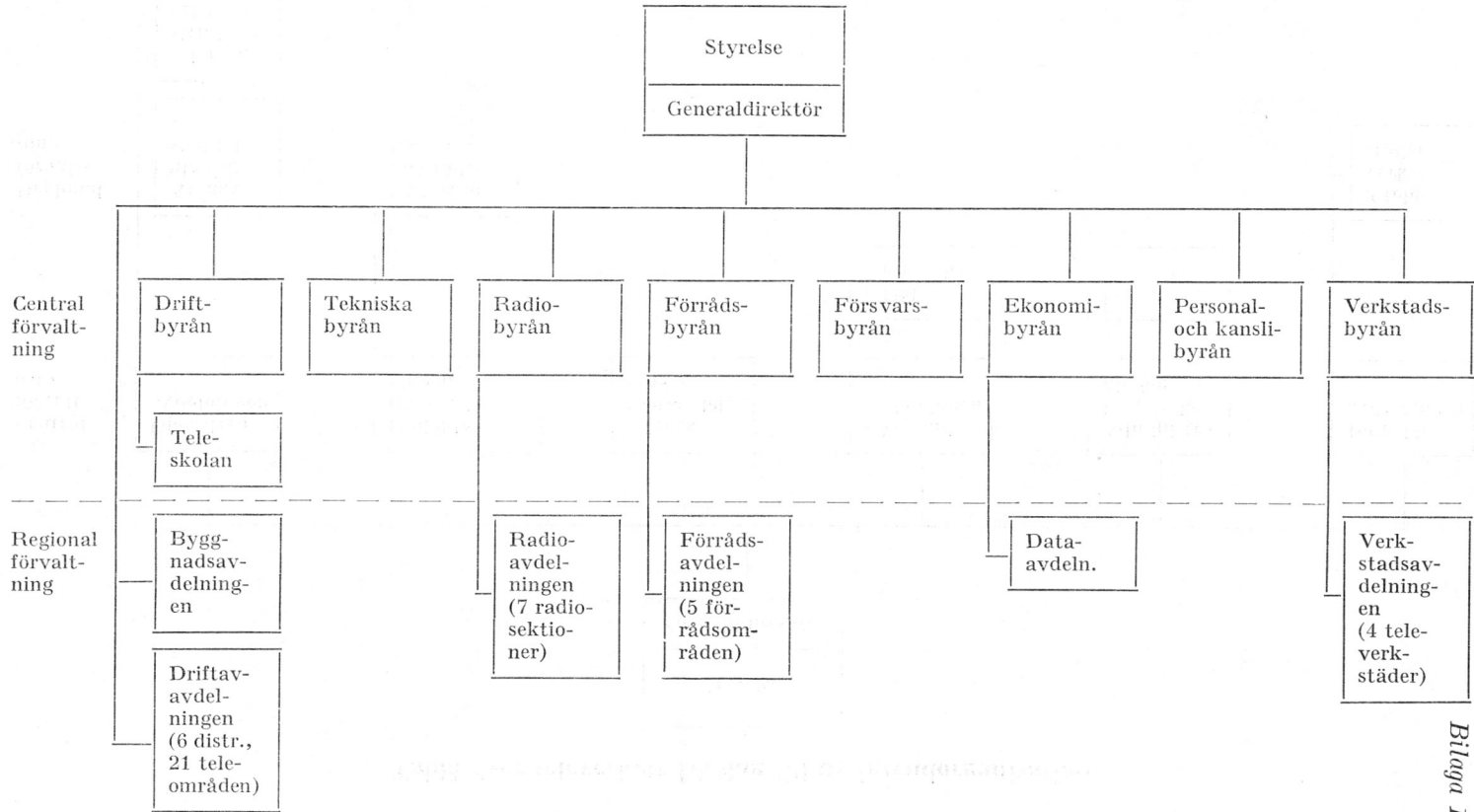
3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsanordningar som fordras i anledning av omorganisationen.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

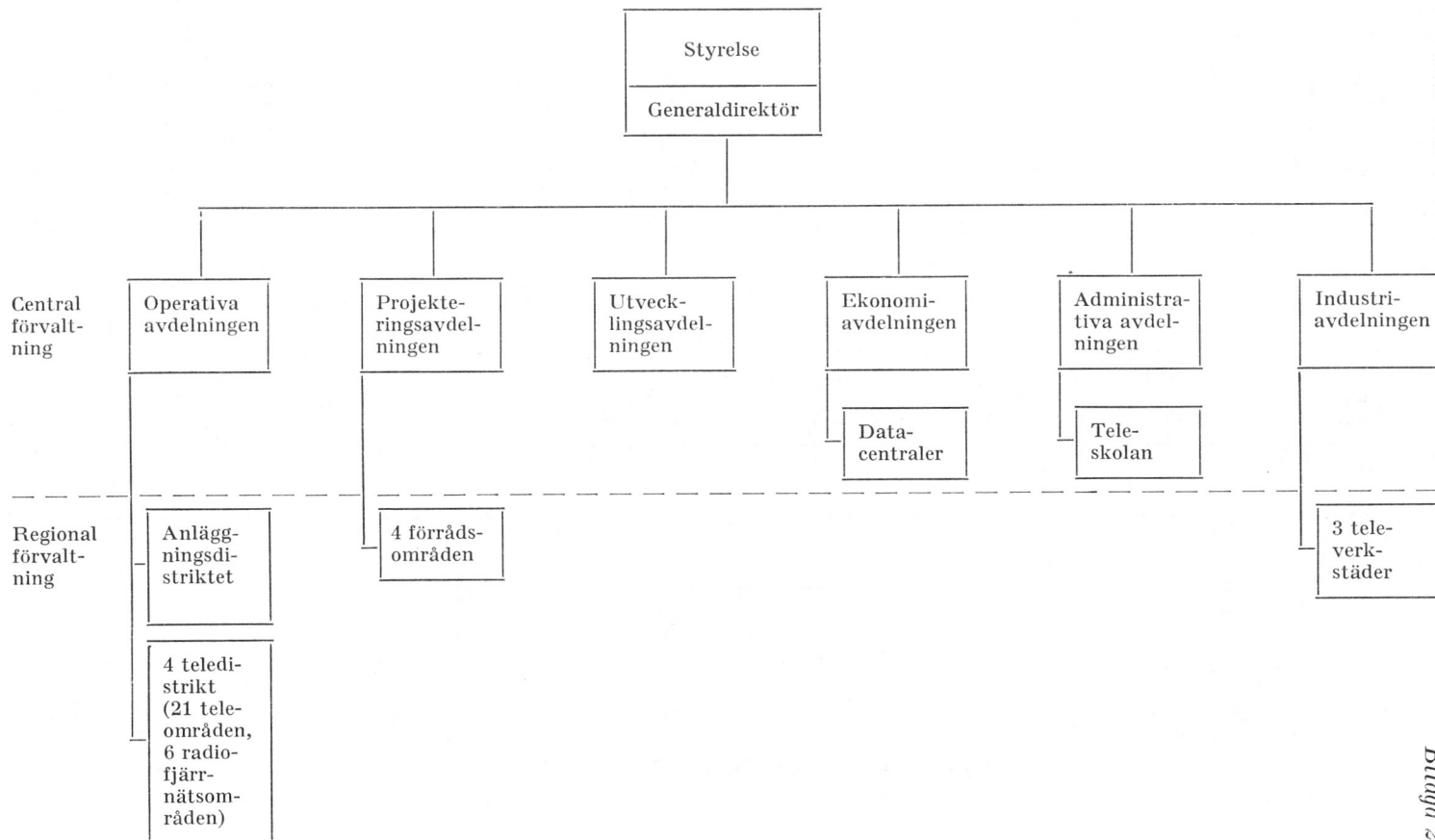
Ur protokollet:

Margit Edström

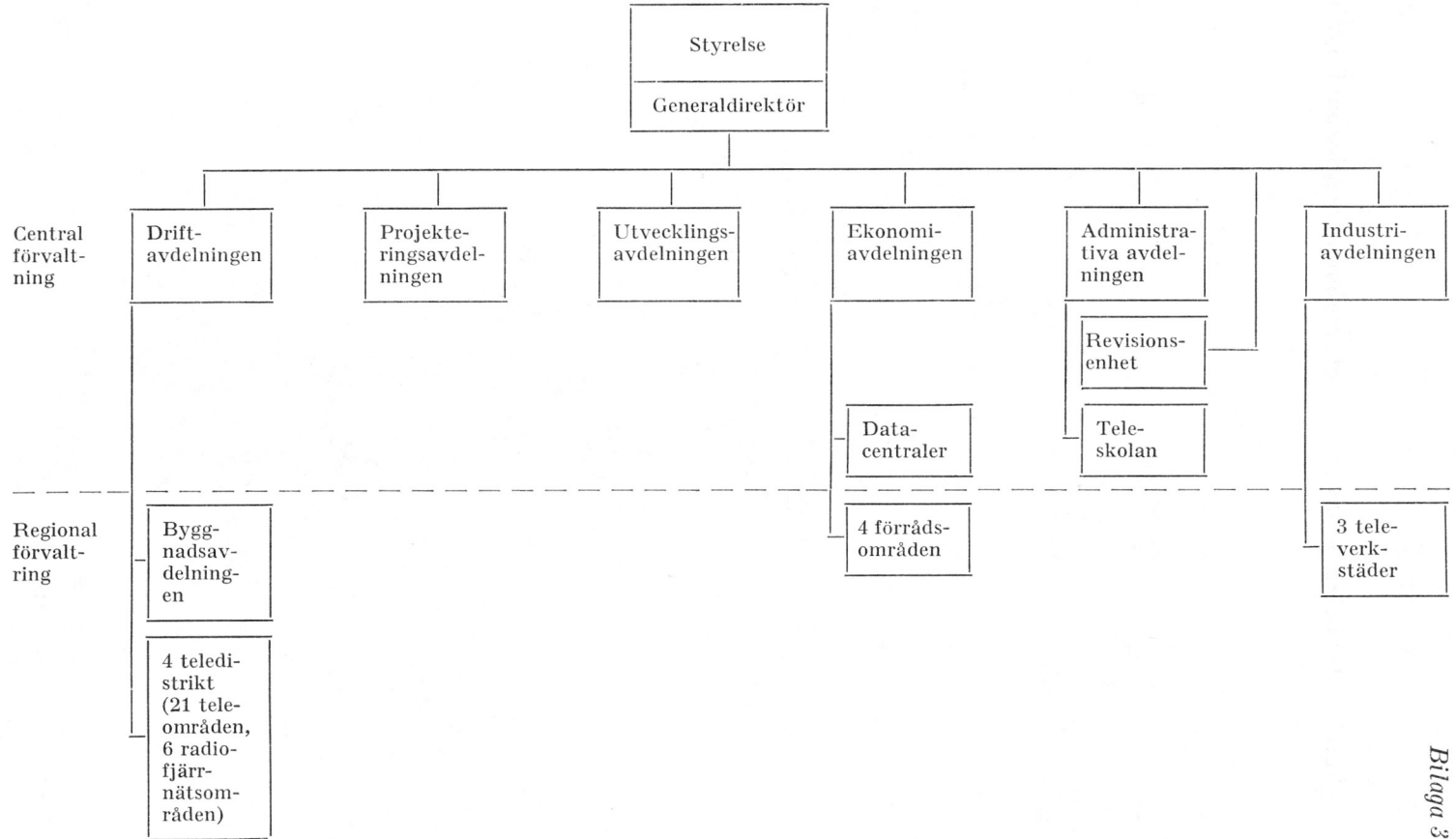
Tablå över televerkets nuvarande huvudorganisation

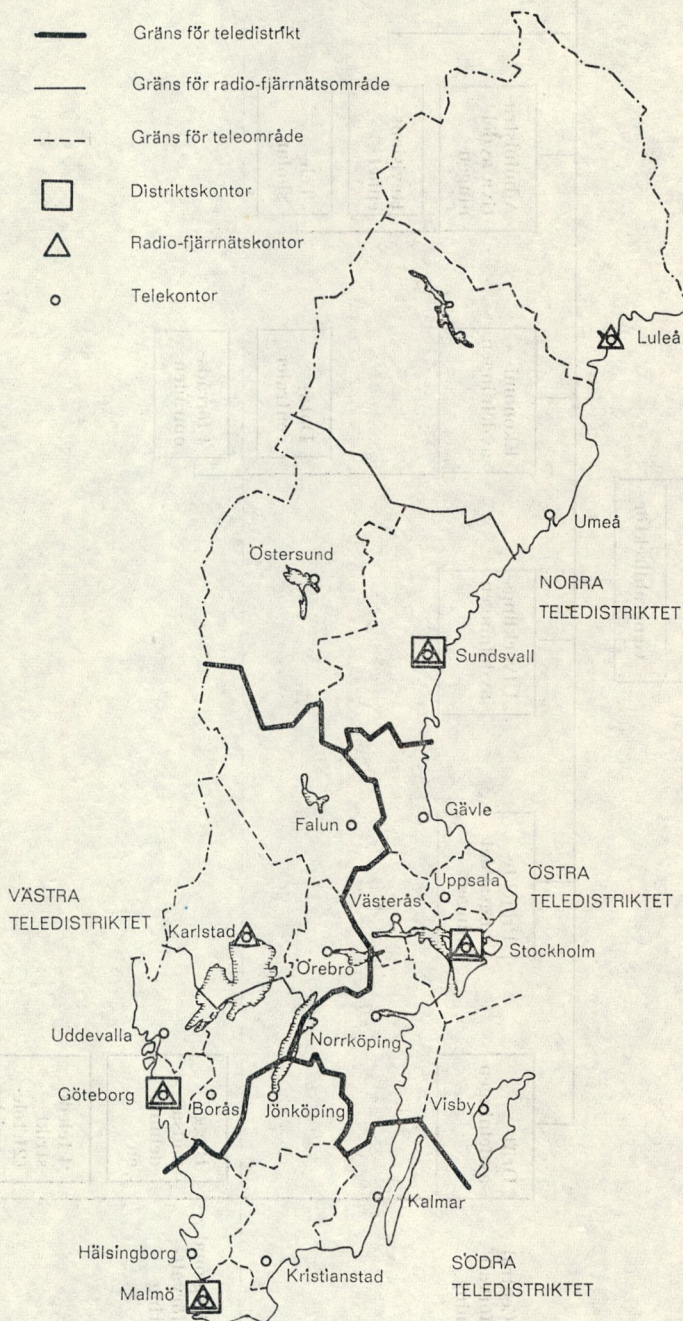
Tablå över televerkets förslag till ny huvudorganisation

Tablå över departementschefens förslag till ny huvudorganisation

Administrativ indelning av televerkets regionala och lokala förvaltning

Innehållsförteckning

I. Inledning	2
1. Utredningsarbetet m. m.	2
2. Televerkets nuvarande organisation och uppgifter	3
II. Televerkets organisationsförslag	7
1. Allmänt om behovet av och principerna för en ändrad organisation	7
2. Den regionala och lokala organisationen	11
3. Centraförvaltningens organisation	22
4. Omorganisationens genomförande	34
5. Särskilda yttranden	34
III. Yttranden	35
1. Allmänna synpunkter	35
2. Sammanföring av radioverksamheten med den övriga teletekniska verksamheten	36
3. Den regionala och lokala organisationen	40
4. Centraförvaltningens organisation	43
5. Omorganisationens genomförande	48
IV. Departementschefen	48
Bilaga 1. Tablå över televerkets nuvarande huvudorganisation	57
Bilaga 2. Tablå över televerkets förslag till ny huvudorganisation	57
Bilaga 3. Tablå över departementschefens förslag till ny huvudorganisation	59
Bilaga 4. Karta avseende den administrativa indelningen av televerkets regionala och lokala förvaltning	60